

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾

در نیابید نیکویی تا هزینه کنید از آنچه دوست دارید،
و آنچه هزینه کنید از چیزی، خدا به آن داناست.

(آل عمران: ۹۲؛ ترجمه برگرفته از تفسیر روض الجنان ابوالفتح رازی)

افتتاح ساختمان

كانون زبان پارسی

همزمان با میلاد باسعادت حضرت حجة بن الحسن العسكري
(عجل الله تعالى فرجه الشريف)

پنج شنبه، ۱۵ تیر ۱۳۹۱ = ۱۵ شعبان ۱۴۳۳

بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار

**شورای تولیت و هیئت مدیره
بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار**

متولیان مقامی

رئیس مجلس – رئیس دیوان عالی کشور – وزیر فرهنگ (= وزیر آموزش و پرورش) – وزیر بهداشت (= وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی) – رئیس دانشگاه تهران – یا معاونان اول هر یک از این پنج مقام (طبق ماده ۲ و قفنامه)

متولیان منصوب و منسوب^۱

دکتر سید مصطفی محقق داماد (رئیس شورا) – دکتر علیمحمد میر (جانشین: دکتر احمد میر (بازرس))
– دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی (جانشین: دکتر محمداسلامی) – مهربانو دکترافشار (جانشین: پروین صالح)
– ساسان دکترافشار – آرش افشار (بازرس)

هیئت مدیره (منتخب شورای تولیت)

رئیس هیئت مدیره (از شورای تولیت)	دکتر سید مصطفی محقق داماد
نایب رئیس هیئت مدیره (از شورای تولیت)، معاون قضائی دیوان عالی کشور	ابراهیم ابراهیمی
مدیرعامل	محمدحسین حاتمی
خزانه دار، حسابدار	صمد محمودی بافتوت
دبیر هیئت مدیره	مهربانو دکترافشار

*

مسئول انتشارات کریم اصفهانیان

هیئت گزینش کتاب

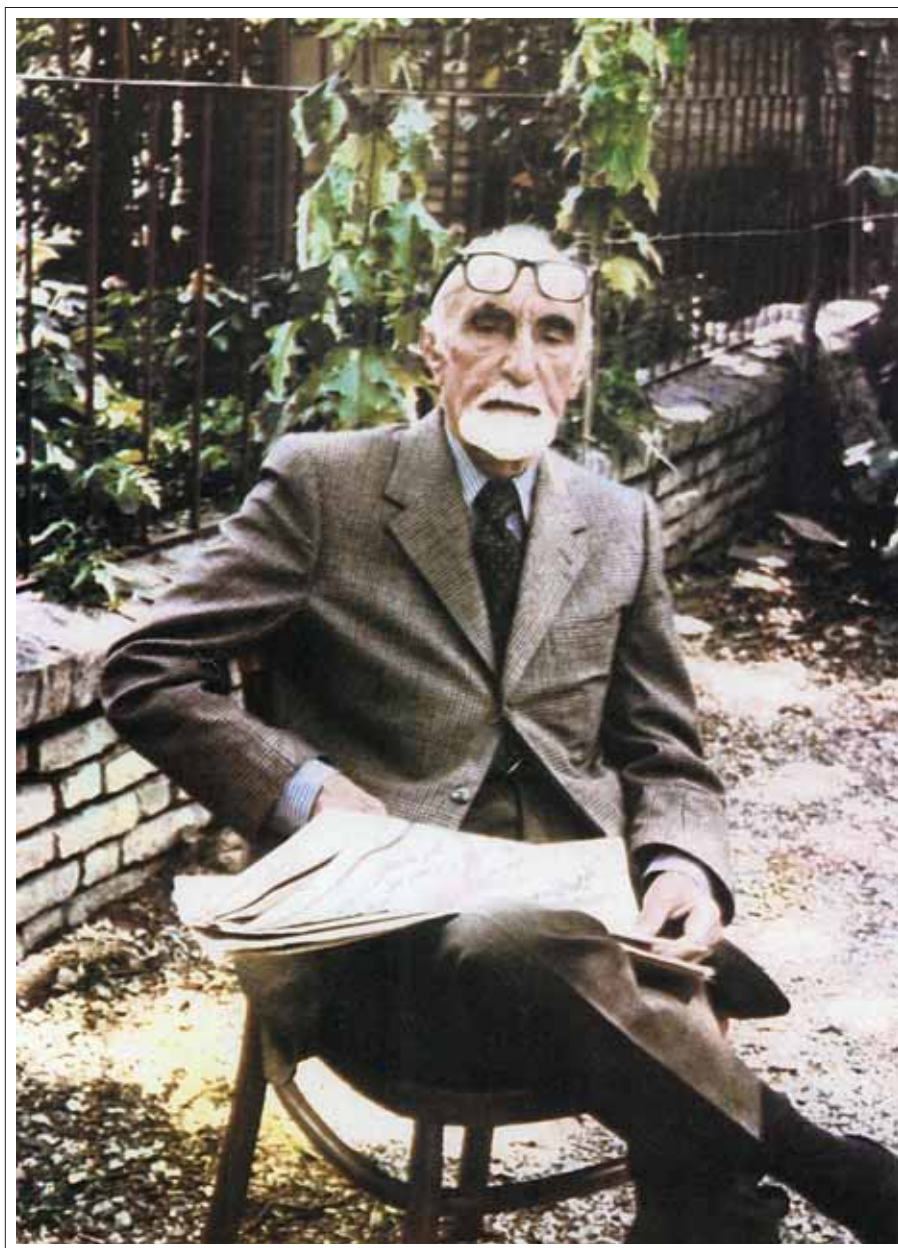
دکتر سید مصطفی محقق داماد – دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی – دکتر ژاله آموزگار
– دکتر جلال خالقی مطلق – دکتر محمود امیدسالار – کاوه بیات – دکتر حسن انوری

درگذشتگان:

اللهمبار صالح – حبیب الله آموزگار – دکتر محمدعلی هدایتی – دکتر مهدی آذر – دکتر یحیی مهدوی – مهندس نادر افشار –
دکتر جواد شیخ الاسلامی – دکتر اصغر مهدوی – دکتر منوچهر مرتضوی – بهروز افشار یزدی
دکتر سید جعفر شهیدی (۱۲۹۷ – ۲۳ دی ۱۳۸۶): رئیس هیئت مدیره (از ۱۳۶۳/۸/۹ تا ۱۳۷۳/۱۲/۱۴)
ایرج افشار (۱۳۰۴ – ۱۸ اسفند ۱۳۸۹): سرپرست عالی و بازرس (منصوب واقف: از ۱۳۶۳/۲/۳ تا ۱۳۸۹/۱۲/۱۸)

عضو پیشین:

دکتر جمشید آموزگار

عکس: خسرو افشار (بهار ۱۳۵۷)

دکتر محمود افشار یزدی

(۱۲۷۲-۲۸ آذر ۱۳۶۲)

به نام پروردگار

زبان پارسی علاوه بر اینکه همواره ستونی پایدار و استوار در حفظ وحدت ملی و هویت ایرانی بوده و در طول تاریخ پرفرازونشیب خود چون حصنی حصین استقلال و تمامیت ارضی ایران اسلامی را حفظ کرده است، این افتخار را داشته که با آمیختگی با معارف قرآنی و احادیث نبوی (ص) و به ویژه آموزه‌های ناب اهل بیت عصمت و طهارت (ع)، زبان گویای ادبیات اسلامی بوده است.

نگاهی به میراث عظیم به‌جامانده از این فرهنگ مشترک نشان می‌دهد که این زبان ارزشمند دیرینه‌سال چه خدماتی از سر اخلاص و سویدای دل به عالم اسلام کرده است. زبانی که چون پرنده‌ای زرین‌بال، با دو بال فرهنگ ایرانی و فرهنگ اسلامی به پرواز درآمده، از حلب تا کاشغر و از روم تا سند و دورتر و دورتر، خداباوری و انسان‌دوستی را به ارمغان برده است. بی‌جهت نیست که حافظ لسان‌الغیب خود را وام‌دار قرآن می‌داند و می‌فرماید

آن چه کردم همه از دولت قرآن کردم

کتاب و دفتری از بزرگان شعر و ادب فارسی نمی‌توان یافت که به گوهرهای رنگارنگ معارف اسلامی مزین و مرصع نشده باشد. به دیباچه سحرآسای گلستان سعدی می‌نگریم و می‌بینیم که چگونه این دو فرهنگ چون شیر و شکر به هم درآمیخته‌اند و اگر آنها را از هم جدا کنیم دیگر نه گلی ماند و نه گلستانی!

عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف که ما عبدناک حق عبادتک،
و اصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب که ما عرفناک حق معرفتک.

شعرای ایران از کهن‌ترین دوران، اندیشه‌های والای شیعی را در آثار خود منعکس کرده‌اند. کسائی مروزی مرثیه سالار شهیدان را می‌سراید. جامی قصیده معروف فرزدق را ترجمه و سیدالساجدین را ستایش می‌کند. پس بر ماست که این زبان افسونکار و خدمتگزار را قدر بدانیم و در حفظ و اعتلای آن بکوشیم.

بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار یزدی افتخار دارد هم‌زمان با سالروز ولادت باسعادت منجی عالم بشریت و منادی عدالت و صلح جهانی، حضرت حجة بن الحسن العسکری (عج) عمارت «کانون زبان پارسی» را که ایجاد آن یکی از آرزوهای واقف در جهت تعمیم زبان فارسی و تحکیم وحدت ملی در ایران بود و صراحةً به لزوم تأسیس آن در کتاب «پنج وقفنامه» خود اشاره کرده است افتتاح نماید تا با برگزاری مجالسی در جهت تشویق و ترغیب سخنوران و دانشمندان و محققان زبان فارسی، روح واقف بزرگوار خیر را خشنود نماید.

سید مصطفی محقق داماد

تیرماه ۱۳۹۱

خوشنویسی لوح: مرتضی سرو (عکس: حسین زریاب)

لوح سنگی «کانون زبان پارسی» (نصب شده بر دیوار ساختمان کانون)

بنام خداوند جان و خرد

دکتر محمود افشار (واقف، درگذشته در ۲۸ آذر ۱۳۶۲)، و بانو نصرت برازنده (همسر واقف، درگذشته در چهارم آبان ۱۳۸۴) از سال ۱۳۱۵ تا پایان عمر در این باغ زندگی کرده‌اند. این ساختمان که سالها جایگاه اقامت آنها بود، از سوی شورای تولیت به منظور ایراد سخنرانیهای تاریخی و ادبی و ایجاد نمایشگاه و موزه به «کانون زبان پارسی» نام گذاری شد.

اسفند ۱۳۸۴

«[...] نویسنده این کلمات در وقفنامه‌ای که ملاحظه می‌فرمائید ایجاد «آکادمی ملی زبان و ادبیات فارسی و تاریخ فرهنگ ایران» را که باید مغز متفکر این موقوفات باشد پیش‌بینی کرده تا در طول زمان [...] جراید محلی فارسی را تشویق کند، کتب و رسالات در لغت، دستور و ادبیات فارسی همچنان که در تاریخ و جغرافیای تاریخی و تمدن و فرهنگ ایران از درآمد موقوفات یا اعانات چاپ و منتشر کند و سخنرانیهایی در مرکز و شهرستانها برای بیداری مردم از خواب چندصدساله فراهم سازد. بسیاری از بدبختیها از نادانی سرچشمه می‌گیرد. پس باید سواد را عمومی کرد تا هر کس بتواند در ساعتی فراغت کتاب و مجله بخواند و پایه دانش خود را بالا آورد و از چنان سخنرانیها هم استفاده کند. آزادی واقعی، دمکراسی حقیقی، استقلال سیاسی به تمام معنی، عدالت اجتماعی، اقتصاد خوب، حسن اداره و بسیار چیزهای نیک دیگر [...] بدون داشتن فرهنگ ملی عمومی فراهم نمی‌گردد.»

دکتر محمود افشار

سوئیس، دسامبر ۱۹۵۹ = دیماه ۱۳۳۸

(قسمتی از «مقدمه به قلم واقف»، برگرفته از کتاب «پنج وقفنامه»، ص ۲۰؛

به نقل از: مجله آینده، س ۴، ش ۴: ۲۸۱-۳۰۲)

ساختمان کانون زبان پارسی

- محل کانون: باغ موقوفات دکتر محمود افشار
- مساحت تقریبی: حدود ۶۵۰ متر مربع
- تعداد طبقات: دو طبقه
- طبقه همکف، شامل: تالار نمایش (با ۱۱۰ صندلی ثابت)، تالار اجتماعات (با گنجایش ۱۲۰ نفر)، اطاق جلسات، دفتر.
- طبقه بالای همکف: بخش اداری

مقررات مربوط به جایزه های ادبی و تاریخی

ماده ۳۴ و قننامه اول

چنانچه در آید موقوفات به مقدار قابل افزایش باید واقف یا شورای تولیت می تواند علاوه بر تألیف و ترجمه و چاپ کتب مبلغی از آن را تخصیص به جوایز برای تشویق دانشمندان، دانش پژوهان، نویسندگان و شاعران بدهند، بالاخص برای بهترین نویسندگان و شاعران در مجله آینده، بنابراین باید شعرا و نویسندگان را به سرودن اشعار و تصنیف قطعات نظم و نثر وطنی و ملی و اجتماعی، طرح اقرآحات و مسابقه ما و دادن جوایز از درآمد موقوفات تشویق و ترغیب نمود، تشخیص این امور در زمان حیات با واقف است که با مشورت دوستان مطلع خود انجام می دهد پس با بنیت شش نفره است که دو سوم از متولیان و یک سوم از بنیت یدیه شرکت مطبوعاتی آینده یا هر کس را که آنها و اینها به جایشان معین کنند، مرکب خواهد بود.

ماده ۵ و قننامه پنجم

به سبب انحلال شرکت مطبوعاتی آینده آنچه در مورد تشخیص امور مربوط به بدن جوایز طبق ماده ۳۴ و قننامه اول موضح در ماده ۳۲ به عهده آن شرکت محول بوده از میان رفته و انجام آن امور منحصراً به عهده واقف پس شورای تولیت است که می تواند از اهل بصیرت یاری بخوانند.

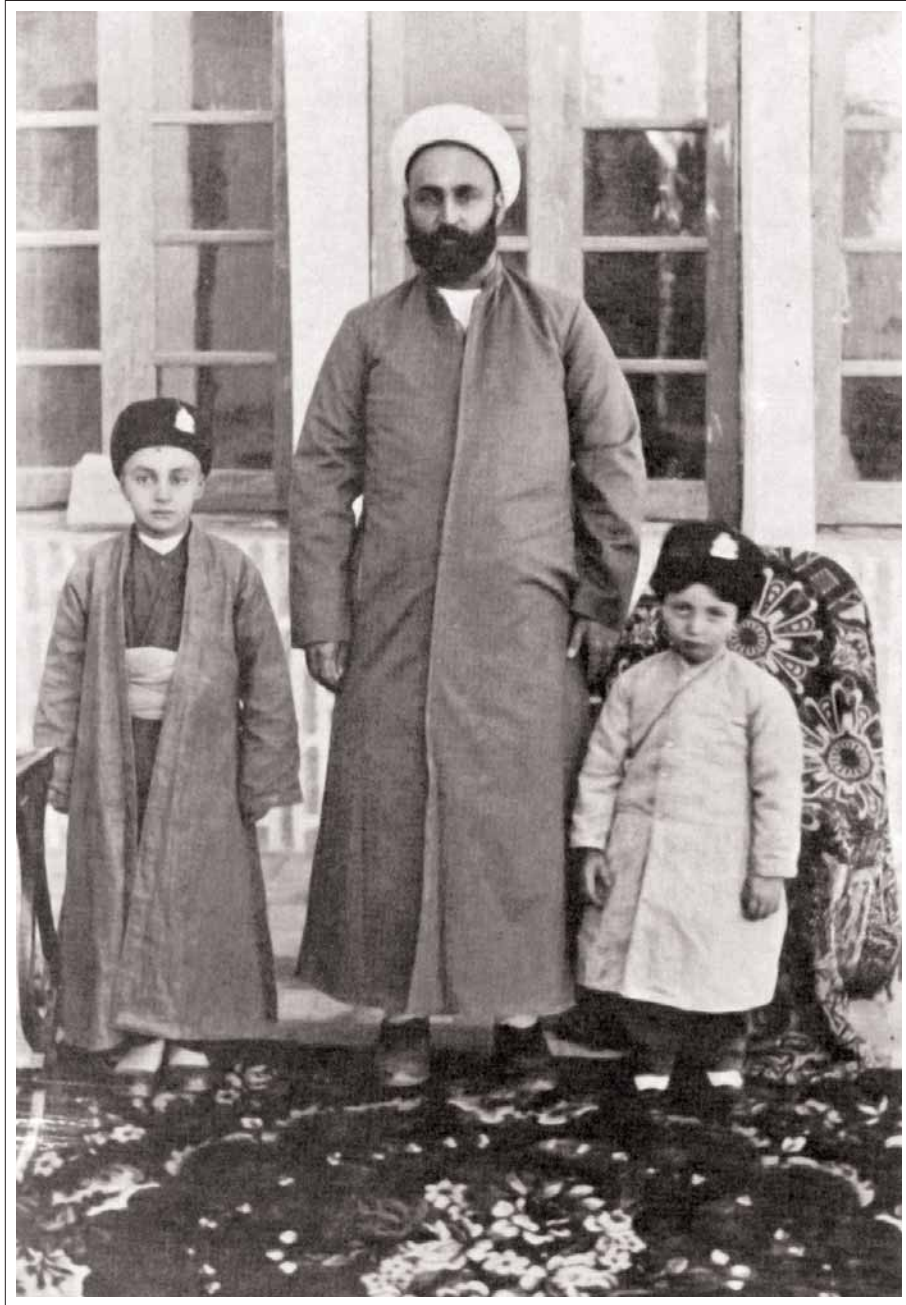
یادداشت واقف

جوایز جوایزی که در این موقوفات تعیین شده نیز مانند سایر امور آن پیرامون هدف آن است تکمیل وحدت ملی به وسیله زبان فارسی یعنی کتب و رسالات و مقالات و اشعاری که در پیرامون این هدف نوشته شود، خواه به زبان فارسی، خواه به زبانهای دیگر، خواه به وسیله ایرانیان یا ملل دیگر، خواه در خود ایران، خواه در خارج می تواند نامزد دریافت جایزه گردد برای این کار آیین نامه ای باید تهیه شود، اجمالاً اصول آن را یادداشت می کنم.

کراس ۴/۸/۷۸ [۱۹]

جایزه‌های داده‌شده و تاریخ اعطای آنها

دانشمند هندی، استاد بازنشسته دانشگاه علیگره	نذیر احمد	۲۸/۹/۱۳۶۸ (۱)
دانشمند ایرانی، استاد بازنشسته دانشگاه فردوسی (مشهد)	غلامحسین یوسفی	۲۸/۹/۱۳۶۹ (۲)
دانشمند مصری، متخصص ادبیات فارسی، استاد دانشگاه عین شمس (قاهره)	امین عبدالمجید بدوی (توسط دکتر سید جعفر شهیدی در مصر)	۳۱/۷/۱۳۶۹ (۳)
دانشمند ایرانی، از مؤسسه لغتنامه دهخدا	سید محمد دبیرسیاقی	۲۸/۹/۱۳۷۱ (۴)
دانشمند پاکستانی، استاد بازنشسته دانشگاه پنجاب (لاهور)	ظهورالدین احمد	۲۸/۹/۱۳۷۱ (۵)
دانشمند ایرانی، استاد بازنشسته دانشگاه تهران	منوچهر ستوده	۱۱/۱۲/۱۳۷۶ (۶)
دانشمند چینی، استاد و رئیس بخش فارسی دانشگاه پکن	جان هون‌نین (توسط دکتر سید جعفر شهیدی در پکن)	۱۲/۲/۱۳۷۷ (۷)
دانشمند تاجیکستانی، استاد و متخصص ادبیات فارسی (دوشنبه)	کمال‌الدین عینی	۲۲/۱۲/۱۳۷۷ (۸)
دانشمند انگلیسی، استاد بازنشسته دانشگاه منچستر	کلیفورد ادموند باسورث	۱۴/۷/۱۳۸۰ (۹)
دانشمند ایرانی، استاد بازنشسته دانشگاه تهران	عبدالحسین زرین کوب	۲۴/۶/۱۳۸۲ (۱۰)
سخنسرای نامور ایرانی	فریدون مشیری	۲۴/۶/۱۳۸۲ (۱۱)
دانشمند ژاپنی، استاد ممتاز دانشگاه مطالعات خارجی توکیو	تسونه‌تو کورویاناگی (توسط دکتر هاشم رجب‌زاده در توکیو)	۱/۹/۱۳۸۲ (۱۲)
دانشمند امریکائی، استاد بازنشسته زبان فارسی دانشگاه هاروارد	ریچارد نلسون فرای	۲/۴/۱۳۸۳ (۱۳)
دانشمند هلندی، استاد بازنشسته زبان فارسی دانشگاه لیدن	هانس دو بروین	۱۰/۳/۱۳۸۵ (۱۴)
دانشمند افغانستانی، پژوهشگر و مصحح متون عرفانی	نجیب مایل هروی	۲۸/۹/۱۳۸۵ (۱۵)
دانشمند فرانسوی، استاد بازنشسته دانشگاه پاریس	شارل-هانری دوفوشه کور	۳۰/۳/۱۳۸۶ (۱۶)
دانشمند ایرانی، استاد بازنشسته دانشگاه تهران	بدرالزمان قریب	۸/۱۰/۱۳۸۷ (۱۷)
دانشمند اتریشی، استاد دانشگاه‌های آلمان و اتریش	برت گ. فراگنر (توسط دکتر سید مصطفی محقق داماد در وین)	۲۰/۳/۱۳۸۹ (۱۸)
دانشمند ایرانی، کتابشناس و فهرست‌نگار برجسته	احمد منزوی	۲۲/۲/۱۳۹۰ (۱۹)
دانشمند ایتالیائی، استاد بازنشسته دانشگاه رم	آنجلو میکله پیه‌مونتسه	۱۲/۹/۱۳۹۰ (۲۰)

محمود افشار
(واقف)

محمدصادق افشار
(پدر واقف)

محمد افشار
(برادر واقف)

نخستین عکس نگارنده با پدر و برادر

این نخستین عکس است که در یزد از نگارنده گرفته شده است. در سن هشت سالگی با پدرم و برادر کوچکم مرحومان «حاج محمدصادق» و «محمد» می‌باشم. پدرم تاجر و معمم بود. من هم در آن سن می‌بایست عمامه داشته باشم، اما چون دبستانی به «سبک جدید» با مدیر و معلم تهرانی به نام مشیریه از طرف مشیرالممالک یزدی در یزد تأسیس شده بود و به آنجا می‌رفتم شاگردان می‌بایست کلاه و نشان شیروخورشید متحدالشکل داشته باشند. برادرم را که چهارپنج‌ساله بود هنوز در این دبستان نمی‌پذیرفتند و به «مکتب‌خانه ملای زنانه» می‌رفت. کلاهی که بر سر اوست متعلق به عموزاده و هم‌کلاس من شادروان احمدآقا، یعنی پدر خواهرزاده‌ام، آقای بهروز افشار وکیل پایه‌یک دادگستری می‌باشد و آن کلاه را برای «قرینه‌سازی» که رسم زمان بود، به عاریت بر سر او گذاشته بودند. پدرم به خط خود در پشت این عکس نوشته است:

غرض نقشی است کز ما باز ماند

پنجشنبه ۱۹ شوال ۱۳۱۹ در یزد برداشته شده. نورچشمی محمودآقا [نگارنده] تقریباً هشت‌ساله است و نورچشمی محمدآقا پنج‌ساله است.

[دکتر محمود افشار، در: گفتار ادبی ۲: ۵۰۰-۵۰۱]

دکتر محمود افشار باغچه و خانه بیلاقی واقع در محله «تل عاشقان» طرزان در کوهستان یزد که ارتنا از طرف برادر خود محمد افشار به ایشان رسیده بود را با تغییر کاربری به مدرسه به نام برادرش وقف کرده است و اکنون آن مدرسه به نام «دبستان محمد افشار» دایر است.

[دکتر محمود افشار، نقل به مضمون از: پنج وقفنامه، ص ۶۳]

سالشمار زندگی دکتر محمود افشار*

(تهیه و تنظیم: ایرج افشار)

در ایران و هند

- ۱۳۱۱ق تولد در یزد (به استناد عکسی که پدرش - حاج محمدصادق افشار - بر پشت آن یادداشت کرده، ولی در بعضی مراجع ۱۳۱۳ آمده است.)
- ۱۳۱۶ق تحصیلات مکتبی و سپس مدرسه مشیریه در یزد
- ۱۳۲۳ق سفر به هندوستان (همراه حاج محمدجواد «عموی خود»، احمد افشار «عموزاده» و مشهدی حسن بافقی از ۲۶ صفر)
- ۱۳۲۵ق تحصیل در مدرسه انگلیسی «سن گزویر های اسکول» (هندوستان)
- ۱۳۲۸ق بازگشت به ایران و آمدن به تهران برای تحصیل در مدرسه علوم سیاسی (مدت یک سال)
- ۱۳۳۲ق پایان سال اول تحصیل در مدرسه علوم سیاسی

در اروپا

- ۱۹۱۳م سفر به سویس برای تحصیلات عالی از راه روسیه و اطریش (هشت سال اقامت در آنجا)
- ۱۹۱۵م دریافت Immatriculation سویس
- ۱۹۱۵م تشکیل «انجمن دانش گستر» با همشاگردیهای ایرانی سویس (مدتی ریاست انجمن با او بود.)
- ۱۹۱۵م تحصیل در «مدرسه عالی تجارت» لوزان و سپس دانشکده علوم سیاسی
- ۱۹۱۵م سفر به آلمان برای تحصیل زبان
- ۱۹۱۵م انتشار مقالات سیاسی در روزنامه‌های فرانسوی زبان سویس (بعضی از آن مقاله‌ها به زبان‌های اصلی در ضمیمه چاپ فارسی «سیاست اروپا در ایران» تجدید چاپ شده است.)
- ۱۹۱۷م انتشار مقاله در روزنامه «حبل المتین» (کلکته) و مجله «کاهو» (برلین) به زبان فارسی
- ۱۹۱۸م تشکیل «اتحادیه ایرانیان» با همکاری علی اکبر داور و ابوالحسن حکیم و مهندس حسین امین و دکتر کتابچی خان در سویس و برقراری جلسات سخنرانی. دو رساله از سخنرانیهای این مجمع - یکی از داور و دیگری از افشار - چاپ شده است (دکتر عیسی صدیق در شرح حال داور مندرج در کتاب «چهل گفتار» صفحه ۱۲۰ تفصیل آن را گفته است.)
- ۱۹۱۹م دریافت درجه دکتری در رشته علوم سیاسی و اجتماعی از دانشگاه لوزان
- ۱۹۱۹م سفر به آلمان برای چاپ رساله دکتری
- ۱۹۲۰م مسافرت به انگلیس و انتشار مقاله سیاسی شدیدالحن علیه قرارداد ۱۹۱۹ در روزنامه نیرایست (Near East) لندن (به طوری که دولت انگلیس از دادن ویزای هندوستان به نویسنده برای مسافرت از آن راه به ایران خودداری کرد.)
- ۱۹۲۰م انتشار رساله دکتری به فرانسه به نام «سیاست اروپا در ایران» در برلین

* نامواره دکتر محمود افشار. به کوشش ایرج افشار، با همکاری کریم اصفهانیان. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۶۷. ج ۴: شانزده - هجده.

- بازگشت به ایران
- ۱۳۰۰ ش بازگشت به ایران از راه هندوستان و توقف یک ساله در یزد
- ۱۳۰۰ ازدواج با بانو نصرت برازنده
- ۱۳۰۱ به بعد نگارش مقالات در روزنامه‌های یزد و تهران (شیرکوه، ستاره جهان، ایران، شفق سرخ، تجدد ایران)
- ۱۳۰۱ تشکیل «جمعیت ایران جوان» (عضو هیئت‌مدیره با دکتر علی اکبر سیاسی، محسن رئیس، اسمعیل مرآت، دکتر حسن مشرف نفیسی)
- ۱۳۰۱ به بعد تدریس زبان فرانسه در مدرسه دارالفنون و مدرسه نظام
- ۱۳۰۳ ش عضویت در شورای عالی تجارت (همکاران دیگر: حاج حسین آقا امین‌الضرب، معتمدالممالک راد، صدیق حضرت مظاهر، عبدالله مستوفی، الکساندرخان، علی خان ناظم‌العلوم، علی محمد اویسی، فطن السلطنه مجد).
- ۱۳۰۴ مهر تأسیس مجله «آینده» و انتشار دوره‌های اول و دوم آن (دو سال در ۲۴ شماره)
- ۱۳۰۴ به بعد تدریس درسهای اقتصاد و تاریخ دیپلماسی ایران در مدرسه علوم سیاسی
- ۱۳۰۴ تأسیس مدرسه تجارت و ریاست آنجا (از ۱۳۰۴/۱۲/۲۰)
- ۱۳۰۵ شرکت در انتخابات تهران و یزد
- ۱۳۰۵ ورود به عدلیه به تقاضای علی اکبر داور و عضویت در استیناف (اعضای دیگر: میرزا ظاهر تنکابنی، میرزا شهاب کرمانی بقائی، محمود آیه‌الله زاده، میرزا هادی نوری)
- ۱۳۰۹ مسافرت به هندوستان و اروپا
- ۱۳۱۰ انتقال به وزارت مالیه به دعوت سید حسن تقی‌زاده (۱۳۱۰/۳/۱۳) و تصدی ریاست اداره حقوقی و اقتصادی (همکاران دیگر: محمود نریمان، عبدالحسین هژیر) و سپس عضو شعبه تجدیدنظر دیوان محاکمات (۱۳۱۰/۱۱/۲)
- ۱۳۱۱ عضویت در هیئت ممتحنه مسابقه محصلین اعزامی به اروپا
- ۱۳۱۳ عضو «هیئت قضات» دانشکده حقوق و علوم سیاسی در امتحان درسهای مالیه و اقتصاد
- ۱۳۱۴ مسافرت به اروپا
- ۱۳۱۶ بازگشت به خدمت وزارت دادگستری به سمت وکالت عمومی در دیوان تمیز (۱۳۱۶/۲/۱۳)
- ۱۳۱۸ مستشاری دیوان کشور (۱۳۱۸/۳/۲۷)
- ۱۳۱۹ عضویت در شورای عالی تبلیغات (اعضای دیگر: محمدعلی فروغی (ذکاءالملک)، محمد قزوینی، دکتر علی اکبر سیاسی، علینقی وزیری، دکتر عیسی صدیق، دکتر صادق رضازاده شفق، دکتر قاسم غنی)
- پس از شهریور ۱۳۲۰
- ۱۳۲۲ انصراف از ادامه خدمت در دادگستری و انتقال به وزارت فرهنگ به سمت مشاور و بازرس (۱۳۲۲/۱۱/۱۷)
- ۱۳۲۳ معاون وزارت فرهنگ به انتخاب باقر کاظمی (مهدب‌الدوله) که در کابینه محمد ساعد وزیر فرهنگ بود (۱۳۲۳/۷/۱۰)

- ۱۳۲۳ سخنرانی در «حزب میهن پرستان» و متعاقب آن استعفا از معاونت فرهنگ (در آغاز تشکیل کابینه صدرالاشرف استعفا داد).
- ۱۳۲۴ انتشار مقالات سیاسی در مبارزه با دولت ابراهیم حکیمی در روزنامه های کیهان، ستاره، اطلاعات، داریا
- ۱۳۲۵ مبارزه انتخاباتی در یزد
- ۱۳۲۵ آذر دوری از سیاست و کارهای دولتی
- ۱۳۲۵ آذر آغاز سفرهای دور دنیا (به تناوب در مدت بیست و چند سال)

ایجاد موقوفات

- ۱۳۳۷ ایجاد موقوفات، نگارش و ثبت نخستین و دومین وقفنامه آن
- ۱۳۳۸ تجدید انتشار مجله «آینده» (دوره چهارم، شش شماره)
- ۱۳۳۸ بازنشسته شدن از خدمت دولت
- ۱۳۳۸ نگارش و ثبت سومین وقفنامه
- ۱۳۴۰ نگارش و ثبت چهارمین وقفنامه
- ۱۳۴۱ نگارش و ثبت پنجمین وقفنامه
- ۱۳۴۴ سفر حج تمتع
- ۱۳۴۵ نگارش مقالات درباره اصلاحات ارضی و املاک موقوفه در روزنامه کیهان
- ۱۳۵۲ سپردن قسمتی از رقبات موقوفه خود به دانشگاه تهران برای استفاده رایگان «سازمان لغتنامه دهخدا» و «مؤسسه باستانشناسی دانشگاه تهران»
- ۱۳۵۲ تأسیس «مجموعه انتشاراتی ادبی و تاریخی موقوفات دکتر محمود افشار»
- ۱۳۶۲ (۲۸ آذر) درگذشت

ب. سالشمار آثار*
(انتخاب از: ایرج افشار)

۱. کتابها و مجلات:

- 1918 La question persane et la Rivalité Anglo - Allemande en Asia. une réponse à Lord Curzon
Conférence faite ... dans une réunion de la colonie persane à Genève le 12 février 1918.
publisher: Imp. du Commerce, 1918, 16 pp.
- 1920 La politique Européenne en Perse: quelques pages de l'histoire diplomatique. Université de
lausanne, 1921. 276 pp. [سیاست اروپا در ایران]
- تجدید چاپ متن فرانسه در ایران: ۱۹۷۳.
انتشار مجله «آینده»، به مدت دو سال ۱۳۰۴
ادامه انتشار مجله «آینده» دوره سوم (۱۶ شماره) ۱۳۲۳
ادامه انتشار مجله «آینده»، دوره چهارم (۶ شماره) ۱۳۳۸
تجدید چاپ دوره چهارساله مجله آینده ۱۳۵۲
گفتار ادبی. ۲ جلد. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار. یازده + ۴۶۶ ص و ۵۳۲ ص.
تجدید چاپ: ۱۳۶۲. ۱۳۵۳
سیاست اروپا در ایران: اوراقی چند از تاریخ سیاسی و دیپلماسی. ترجمه سید ضیاءالدین دهشیری.
تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار. ۵۰۸ + ۱۲ + ۷۶ + ۶۸ ص. مصور. ۱۳۵۸
افغان نامه. ۳ جلد. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار. ۱۳۵۹-۶۱
گنجینه مقالات: مقالات سیاسی یا سیاستنامه جدید. ج ۱. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار. ۵۶۲ ص.
گنجینه مقالات: مقالات ادبی، تاریخی و اجتماعی. بیست و چهار + از ص ۵۶۳ تا ۵۷۶. ۱۳۷۰
پنج و قفنامه: کارنامه سالهای ۱۳۳۸-۱۳۸۲. ویراست ۲. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار. ۱۸۰ ص. ۱۳۸۳

۲. مقالات (گزیده):

- ۱) پرفسور ادوارد برون. آینده ۱ (۱۳۰۴/۵): ۲۱۱-۲۱۵ و ۲۸۰-۲۸۳ و ۴۴۴-۴۴۸؛ گنجینه مقالات. ۲ (۱۳۷۲): ۶۱۳-۶۲۵.
۲) یادداشت اداره راجع به ایل افشار. آینده. ۱ (۱۳۰۴/۵): ۵۳۰.
۳) ایران و افغانستان. کابل. ۲ (۱۳۱۱/۱۲): ۱۰۱۹-۱۰۳۳؛ آینده. ۳ (۱۳۲۳/۲۴): ۳۶۶-۳۸۰.
۴) انتقاد معاهده روس و انگلیس ۱۹۰۷ در تقسیم ایران. آینده. ۲ (۱۳۰۵/۶): ۳۴۸-۳۵۳.
۵) تاریخچه سیاست روسیه در ایران. آینده. ۲ (۱۳۰۵/۶): ۴۷۱-۴۸۵ و ۶۱۷-۶۲۸ و ۷۲۱-۷۳۸ و ۸۸۴-۸۹۴؛
گنجینه مقالات. ۲ (۱۳۷۰): ۵۶۳-۶۱۲.
۶) رقابت روس و انگلیس در ایران. آینده. ۲ (۱۳۰۵/۶): ۲۷۴-۲۷۹.
۷) سید جمال الدین یا یک بازی تازه سیاسی. آینده. ۳ (۱۳۲۳/۲۴): ۳۶۲-۳۶۶.
۸) قلمرو زبان فارسی. آینده. ۳ (۱۳۲۳/۲۴): ۴۰۱-۴۰۷؛ آشنا. ۱ (۱۳۷۱): ش ۶: ۲۲-۲۵.
۹) یگانگی ایرانیان و زبان فارسی. آینده. ۴ (۱۳۳۸/۳۹): ۳۳-۳۶ و ۱۲۹-۱۳۷؛ زبان فارسی در آذربایجان.
تهران. ۱۳۶۸: ۲۷۴-۲۹۱.

* برای اطلاع کامل از نوشته‌های فارسی، انگلیسی و فرانسوی دکتر محمود افشار مراجعه شود به دو کتاب «گنجینه مقالات (دو جلد)» و ضمائم متن فارسی کتاب «سیاست اروپا در ایران...».

- (۱۰) سخنی چند دربارهٔ سعدی. آینده. ۴ (۱۳۳۹): ۳۲۱-۳۳۵؛ گنجینهٔ مقالات. ۲ (۱۳۷۰): ۸۱۹-۸۴۰.
- (۱۱) سه نکته دربارهٔ حبل المتین، حبیب یغمایی، اللهیار صالح. آینده. ۶ (۱۳۵۹): ۸۹۵-۸۹۷.
- (۱۲) خراسان، افغانستان، ایران. گوهر. ۴ (۱۳۵۵): ۲۲۱-۲۲۶.
- (۱۳) شاهنشاهی ایران در دوران سلطان محمود غزنوی. گوهر. ۴ (۱۳۵۵): ۵۶۴-۵۷۱.
- (۱۴) آذربایجان و وحدت ملی ایران. آینده. ۶ (۱۳۵۹): ۴۸۱-۴۸۷ و ۶۳۵-۶۴۳.
- (۱۵) وحدت ملی و تمامیت ارضی در جریانهای تاریخی و مسائل مربوط به آن. آینده. ۶ (۱۳۵۹): ۶۴۵ مکرر
- ۶۶۴ مکرر.
- (۱۶) ترکیب و تجزیهٔ امپراطوریهای جهان و شاهنشاهی ایران. گوهر. ۴ (۱۳۵۵): ۹۳۱-۹۳۵ و ۵ (۱۳۵۶):
۲۶-۲۹.
- (۱۷) وقایع‌نگاری و تاریخ‌نویسی در ایران و افغانستان. گوهر. ۵ (۱۳۵۶): ۷۵۱-۷۵۵ و ۸۳۲-۸۳۷ و ۶ (۱۳۵۷):
۲۷-۳۳ و ۱۰۸-۱۱۲ و ۱۹۵-۲۰۱.
- (۱۸) نکاتی چند پیرامون «آلت فعل» شدن تقی‌زاده در تجدید قرارداد نفت، «پول گرفتن» مدرس از آلمانها در
جنگ جهانی اول و «رشوه گرفتن» وثوق‌الدوله و شرکاء از انگلیس در قرارداد ۱۹۱۹». یغما. ۳۰ (۱۳۵۶):
۵۸۸-۵۹۶.
- (۱۹) یادداشتی دربارهٔ دکتر پیل کتابچی خان. ادبیات مشهد. ۸ (۱۳۵۱): ۱۲۹-۱۳۱؛ گنجینهٔ مقالات. ۲ (۱۳۷۰):
۸۵۸-۸۶۹.
- (۲۰) نامه‌ای از مؤیدالاسلام کاشانی مدیر حبل المتین. آینده. ۵ (۱۳۵۸): ۸۸۵-۸۹۱؛ گنجینهٔ مقالات.
۲ (۱۳۷۰): ۸۷۸-۸۸۱.
- (۲۱) تاریخ و سرگذشت مشترک ایران و افغانستان. گوهر. ۵ (۱۳۵۶): ۳۵۲-۳۵۶ و ۴۳۵-۴۳۹ و ۵۱۰-۵۱۵.
- (۲۲) مقام شامخ افغانستان قدیم به نام «خراسان» در شاهنشاهی ایران کهن و باستان. گوهر. ۵ (۱۳۵۶): ۱۱۷-۱۲۱
و ۱۹۴-۱۹۸.
- (۲۳) «بسیاردان» و «پرزویان». آینده. ۷ (۱۳۶۰): ۸۴۱.
- (۲۴) پرزویان؟! آینده. ۷ (۱۳۶۰): ۱۳۶-۱۳۷.
- (۲۵) تاریخ و زبان در افغانستان [از نجیب مایل هروی]. آینده. ۹ (۱۳۶۲): ۵۶۳-۵۶۴.
- (۲۶) سفرنامهٔ شیراز - بوشهر. ناموارهٔ دکتر محمود افشار. تهران. ۴ (۱۳۶۷): ۱۹۷۴-۱۹۸۷.
- (۲۷) محمود پهلوی یا محمود محمود. گنجینهٔ مقالات. ۲ (۱۳۷۰): ۸۷۲-۸۷۳.
- (۲۸) علی اکبر داور. گنجینهٔ مقالات. ۲۰ (۱۳۷۰): ۶۴۱-۶۶۰.
- (۲۹) سخنی چند دربارهٔ زبان آذربایجان. زبان فارسی در آذربایجان. تهران. ۱۳۶۸: ۵۱۲-۵۱۷.
- (۳۰) حسن مقدم (علی نوروز). گنجینهٔ مقالات. ۲ (۱۳۷۰): ۸۷۴-۸۷۵.
- (۳۱) دکتر محمد اقبال لاهوری [و ترجمهٔ نامهٔ او]. خدابخش لایبرری جرنل. ش ۵۷-۶۲ (۱۹۹۱): ۲۶۳-۲۶۶.

باغ فردوس

دکتر منوچهر ستوده

باغ فردوس قسمتی است از اراضی تجریش شمیران و مساحت آن در گذشته به مراتب بیشتر از امروز بود. به طور کلی اراضی میان اسدآباد و ولنجک (از طرف شمال) و اراضی الهیه (از طرف جنوب) و دره تجریش (از طرف مشرق) و محمودیه (از طرف مغرب) جزء زمینهای این باغ بوده است. این باغ دارای چندین دستگاه ساختمان مجلل و با عظمت بوده که یکی از آنها «قصر محمدیه» نام داشته است. اراضی این قصر به نام «محمدیه» خوانده می شود و بخشی از تجریش محسوب می گردد. قصر محمدیه که به دستور محمدشاه و سرکاری حاجی میرزا آقاسی ساخته شده بود یکسره خراب شد و امروز اثری از آن باقی نیست.

چون قصر محمدیه به علت فوت محمدشاه قاجار در آن بدیمن تلقی شد رو به خرابی گذاشت و باغهای اطراف آن نیز روز به روز خراب تر شد، تا اینکه نظام الدوله معیرالممالک [۱۲۳۶-۱۲۹۰ق] در موقع اقتدارش این باغ را خرید و آب قنات قصر محمدیه را به باغهای زیر دست آورد و به وسعت اراضی باغ نیز افزود و آن را «باغ فردوس» نامید. عمارت فعلی باغ فردوس را استادان اصفهانی و یزدی ساختند و به اتمام رساندند. عمارت با همین نقشه و طرح فعلی بوده است با این فرق که پلکان و ازاره تالار بالا و زیرزمین از مرمر اعلائی یزد بود و داخل اطاقها را کاغذ طلائی برجسته چسبانیده بودند.

«قوشباشی، باغبان معمر بازمانده از عصر ناصرالدین شاه که در سالهای آغاز تأسیس دبیرستان شاهپور تجریش زنده بود به پدرم نقل کرده بود که معیرالممالک برای اینکه موقع نشستن در ایوان طبقه سوم به تهران بنگرد به خیال افتاد که سر تپه «امانیه» واقع در اراضی الهیه را بردارد و به همین منظور دستور داد که به خاکبرداری بپردازند ولی پس از اینکه مقداری از سر آن برداشتند چون خرج کار زیاد بود از ادامه خاکبرداری منصرف شد»^۱. پس از فوت نظام الدوله معیرالممالک، این باغ و ساختمان به پسرش - دوست محمد خان معیرالممالک [۱۲۷۳-۱۳۱۱ق] - داماد ناصرالدین شاه رسید. دوست محمد خان به باغ و ساختمان آن اهمیتی نمی داد و هر وقت به بیلاق می آمد، نزدیک مظهر قنات زیر چنارها چادر می زد و از پاتوقهای شکار او بود و اطاقهای که نزدیک به قنات وجود داشت، آبدارخانه آن مرحوم بود و بعدها که برای شکار به سوهانک می رفت سبب شد که این ساختمان رو به خرابی گذاشت و سنگهای مرمر بنا به عمارت امیریه (مدرسه نظام فعلی) برده شد. حاجی میرزا حسین پسر حاجی میرزا خلیل تاجر شیرازی که در سرای امیر حجره داشت و تاجری اعیان منش بود، در سه راه امین حضور خانه شهری مجللی ساخت که بعدها مرحوم حاج امین الضرب آن را خریداری کرد. حاجی میرزا حسین به فکر عمارت بیلاقی افتاد. باغ فردوس را خرید و دست به تعمیرات آن زد. سقف دو اطاق دو طرف بالا را برای سبک شدن اطاقهای زیرین برداشت و همین امر باعث خراب شدن اطاقهای زیر شد. چند سالی مالک این باغ بود و در این باغ مهمانی ها داد. پدر او که از ولخرجی های پسر اطلاع یافت، او را به شیراز خواست و میرزا حسین هم به شیراز رفت و باغ و ساختمان به دست باغبانان و سرایداران افتاد.

^۱ نقل قول از ایرج افشار.

^۲ اصل: دوستعلی.

^۳ اصل: دوستعلی.

پس از او میرزا حسین طهرانی مالک باغ شد. او هم عمارت شمالی را به کلی خراب کرد و تمام درختهایی را که نظام‌الدوله معیرالممالک کاشته بود قطع کرد. پس از فوت او اراضی این باغ میان ورثه تقسیم شد و وراثت هم هریک سهم خود را فروختند.

در حدود سال ۱۳۱۸ق، در زمان مظفرالدین‌شاه، میرزا اسماعیل خان امین‌الملک - برادر امین‌السلطان اتابک - آنجا را خریداری کرد. دیوار باغ را از نو بنا کرد و دو طاق مهتابی سابق‌الذکر را پوشاند و یک دستگاه اندرونی و حمام در طرف مغرب به ساختمان اصلی افزود.

پس از امین‌الملک ورثه او از عهده نگاهداری باغ برنیامدند. در حدود سال ۱۳۲۹ق برای سومین بار این باغ رو به خرابی گذاشت تا اینکه محمدولی خان سپهسالار تنکابنی (خلعت‌بری) آن را از وراثت امین‌الملک به مبلغ هیجده هزار تومان خرید. سپهسالار عمارت و باغ را آباد و قنات آن را دایر کرد و سردری عالی در جلو میدانگاه فعلی (مظهر قنات) ساخت. چند استخر هم با فواره‌های متعدد در طبقات پنجگانه باغ احداث کرد. این استخرها چون آب جاری نداشتند، تولید پشه فراوان کردند به طوری که مالکین و مستأجرین مجاور باغ از هجوم پشه مستأصل و فراری شدند.

هریک از این استخرها چندین فواره داشت. لوله‌کشی فواره‌ها به استخر شمالی باغ که هنوز وجود دارد کشیده شده بود و منبع آب تمام فواره‌ها این استخر بود. هر وقت شیر فواره‌ها باز می‌شد، استخرهای پنج‌گانه که در شیب باغ ساخته شده بودند، منظره‌ای جالب‌نظر پیدا می‌کردند. اکنون فقط یکی از استخرها در قسمت جنوبی ساختمان باقی است.

تجارتخانه طومانیانس از محمدولی خان سپهسالار مبلغی طلبکار بود. برای وصول طلب خود به عدلیه مراجعه کرد. مراجع امر هم پس از رسیدگی، باغ فردوس و عمارت آن را در مقابل طلب به طومانیانس دادند. پس از چندی دولت وقت، در مقابل وجهی که از طومانیانس طلبکار شد، باغ را ضبط کرد و اراضی آن را متری دو تومان و سه تومان به عده‌ای از کارمندان عالی‌رتبه وزارتخانه‌های مالیه و عدلیه و خارجه با قرعه‌کشی فروخت که قیمت آن را پنج‌ساله به اقساط پردازند.

قسمتی که باغ فردوس کنونی است در سال ۱۳۱۶ش به دستور علی‌اصغر حکمت - وزیر معارف - خریداری شد و عمارت آن مرمت گردید و برای دبیرستان شاپور تجریش به کار رفت و تابستانها آنجا مرکز سخنرانیهای «پرورش افکار» بود.

بعدها در حدود سال ۱۳۵۰ که حفاظت از آثار دوره قاجاری از طرف دولت تقویت شد این باغ و ساختمان از وزارت آموزش و پرورش منتزع شد و برای مرکز فرهنگی و فعالیت‌های هنری و نمایشگاهی اختصاص یافت و اینک در اختیار سازمان فیلم وزارت ارشاد اسلامی است.

مساحت باغ فردوس بیست هزار متر مربع و طولش در حدود دویست و هشتاد متر و شیب زمین آن از شمال غربی به جنوب شرقی است. تندی این شیب به حدی است که کف طبقه اول بنا با قسمت جنوبی باغ و سقف آن با قسمت شمالی باغ هم‌سطح است.

دو طرف باغ دو خیابان کشیده‌اند و در طول هر دو خیابان به فاصله‌های معین پلکانهای سنگی

ساخته‌اند و در دو طرف این دو خیابان درختان چنار نشانده‌اند که اکنون تنومند و کهن شده‌اند. سطح باغ به باغچه‌های متعدد تقسیم شده است. چهار طرف باغ دیواری کوتاه است و هفت در آهنین دارد، دو در در شمال، سه در در جنوب، یک در در مشرق و یک در در مغرب است.

عمارت این باغ که در طرف شمال واقع شده، مساحتش هزار متر مربع و در سه طبقه است. در طبقه اول یک تالار بزرگ در وسط و هشت اتاق در دو طرف قرینه یکدیگر است. سقف تالار وسط به کف طبقه سوم رسیده و با زیبایی و مهارت تمام گچبری شده است. قسمتی از دو دیوار شرقی و غربی تالار که در محاذات طبقه دوم است گچبری دارد و نیم‌دایره‌هایی که ظاهراً محل آئینه و قاب عکس بوده است در آن دیده می‌شود. کف تالار را باکاشی نقش دار آبی فرش کرده‌اند و در جنوب آن دو شاه‌نشین روی هم که یکی در طبقه اول و یکی در طبقه دوم است، ساخته‌اند. دیوارهای این دو شاه‌نشین و سقف‌های چهار اتاق دو طرف تالار هم گچبری دارد. تالار بزرگ وسط سه در به خارج دارد. یک در بزرگ در طرف شمال و دو در کوچک در طرف جنوب. در دو طرف در بزرگ پله‌های سنگی ساخته‌اند که به طبقه سوم می‌رود. طبقه دوم هشت اتاق دارد که روی هشت اتاق طبقه پایین ساخته‌اند و دو ایوان که در دو طرف شاه‌نشین قرار دارد. در وسط اتاقها فضای تالار سابق‌الذکر است.

طبقه سوم از سه تالار بزرگ و دو ایوان شمالی و جنوبی که در مقابل تالار بزرگ است تشکیل شده است و این دو ایوان به تالار شرقی و تالار غربی راه دارد. در ایوان جنوبی دیوارها و ستونها و در ایوان شمالی فقط ستونها گچبری شده است. منظره ایوان جنوبی در وسعت و امتداد و زیبایی بی‌نظیر است و قسمت اعظم شهر تهران از آنجا دیده می‌شود.

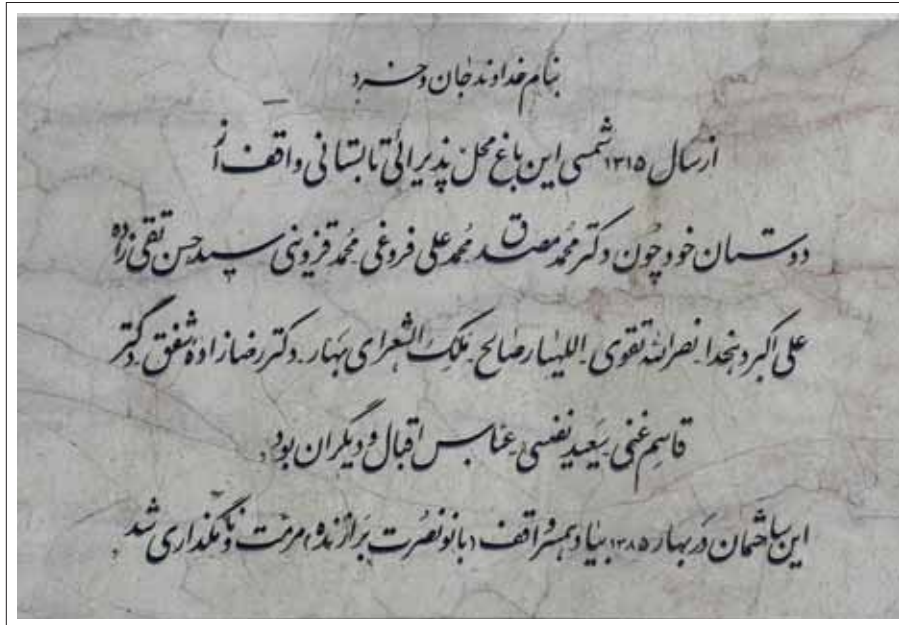
طبقه سوم تا چند سال پیش فقط یک تالار داشت و به جای دو تالار که اکنون در طرف شرق و غرب است، دو ایوان بود. روزی رضاشاه برای بازدید آمده بود. وقتی به طبقه سوم رسید گفت: «اگر این ایوان هم سالون بود بد نبود». پس به دستور وزارت معارف وقت این دو تالار هم ساخته شد.

* * *

قسمت ساختمان اندرونی و باغ اطراف آن را که حدود شش هزار متر بود دکتر محمود افشار خرید و به تدریج با خریداری قطعات اطراف مساحت آن را به دوازده هزار متر رسانید.

ساختمان اندرونی باغ فردوس از سال ۱۳۱۶ محل سکونت دکتر محمود افشار بود تا اینکه به علت شکستگی در ارکان آن بنا در سال ۱۳۴۰ از میان برداشته شد. ساختمان مذکور یک طبقه و شیروانی بود به مساحت تقریبی هزار متر مربع. سالی بزرگ به شکل دایره که قطر آن نزدیک ده متر بود در وسط داشت و در اطراف آن اتاقهای نشیمن و خواب ساخته شده بود و دو طرف جنوبی و مشرقی آن سراسر ایوان با ستونهای گچ‌کاری بود. دکتر افشار این باغ و ساختمانهای را که در آن ایجاد کرده بود در [۱۵ مردادماه] سال ۱۳۳۸ برای هدف‌های فرهنگی وقف کرد و در سال ۱۳۵۲ قسمتی از آن را برای استقرار سازمان لغتنامه دهخدا و مؤسسه باستانشناسی دانشگاه تهران بدان دانشگاه سپرد و اینک آن دو مؤسسه علمی در آنجا مستقرند.

[نامواره دکتر محمود افشار. به کوشش ایرج افشار، با همکاری کریم اصفهانیان. تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۶۵، ج ۱: ۱۰۱۶-۱۰۲۳]

خوشنویسی لوح: مرتضی سرور (عکس: حسین زویاب)

لوح سنگی باغ موقوفه (نصب شده بر ساختمان یادبود بانو نصرت براننده، همسر واقف)

تقاضی: سید حمیدرضا قاسمی

ساختمان قدیم موقوفه که محل استقرار مؤسسه لغتنامه دهخدا بود.

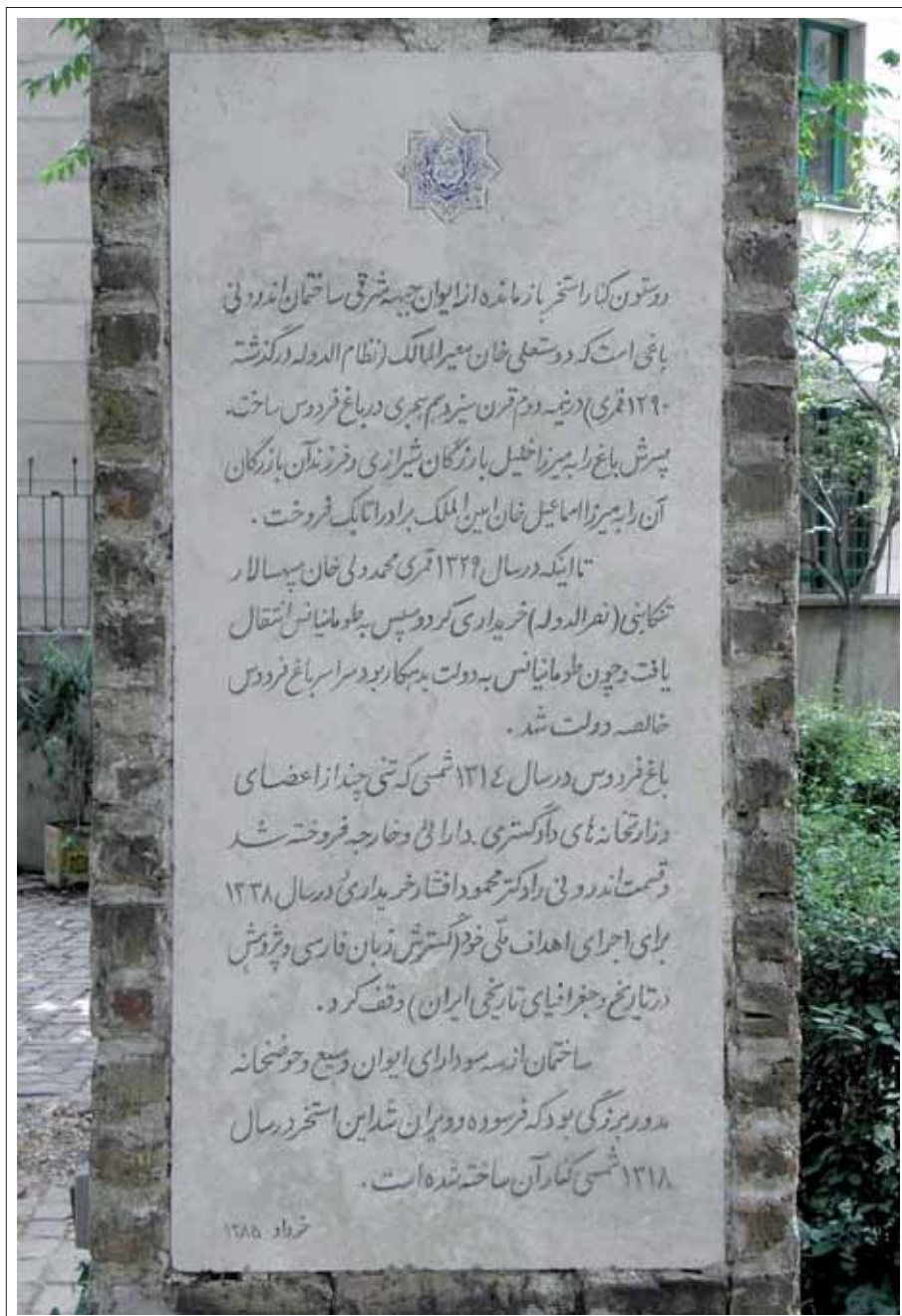

شرح حال پس از هفتاد سال

غمگین مشو ز وقف من و افتقار من
 بی اعتبار چون همه چیز است در جهان
 دانم که وقف را نبود نیز اعتبار
 در راه خیر و خدمت خلق ار نادامی
 من قانعم به کلک و دواتی و کاغذی
 این است دولت من اگر پایدار بود

هست افتقار من سبب افتخار من
 نی دولت است فخر و نه فقر است عار من
 کو چیز دیگری که شود اعتبار من
 بودم چه حاصلی ز ضیاع و عقار من
 با فرصتی اگر بدهد روزگار من
 واحسرتا ز دولت ناپایدار من

(دکتر محمود افشار یزدی؛ گفتار ادبی ۲: ۱۲۰)

خوشنویسی لوح: مریضی سرور

لوح سنگی باغ موقوفه (نصب شده بر ستون سنگی کنار حوض قدیمی باغ)

عکس: حسین زریاب

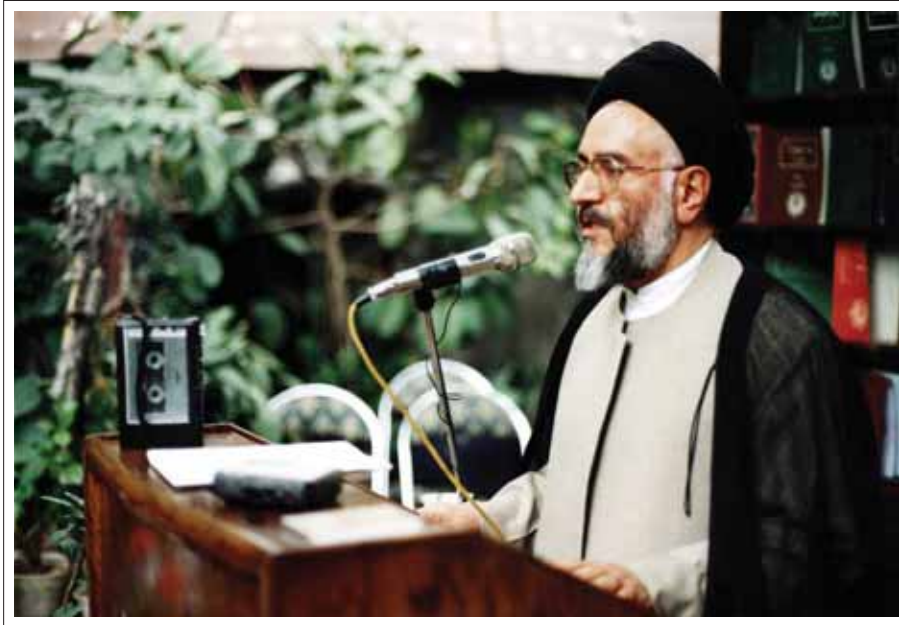
قسمتی از نمای داخلی باغ موقوفه

قسمتی از نمای بیرونی «ساختمان زبان فارسی» (شامل: مرکز بین‌المللی آموزش زبان فارسی و مؤسسه لغتنامه دهخدا)

قسمتی از نمای داخلی باغ موقوفه

دکتر سید مصطفی محقق داماد (رئیس شورای تولیت بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار)

دکتر سید محمد دبیرسیاقی دکتر سید جعفر شهیدی

دکتر منوچهر ستوده ایرج افشار

دکتر منوچهر ستوده بهروز افشار یزدی

دکتر سید مصطفی محقق داماد

دکتر کمال‌الدین عینی

مراسم نهمین جایزه دکتر محمود افشار (پروفسور کلیفورد ادمنوند باسورث در حال سخنرانی)

پروفیسور ہانس دوپروین دکتر سید مصطفی محقق داماد

دکتر بدرالزمان قریب پروفیسور ریچارد نلسون فرای دکتر عنایت اللہ رضا

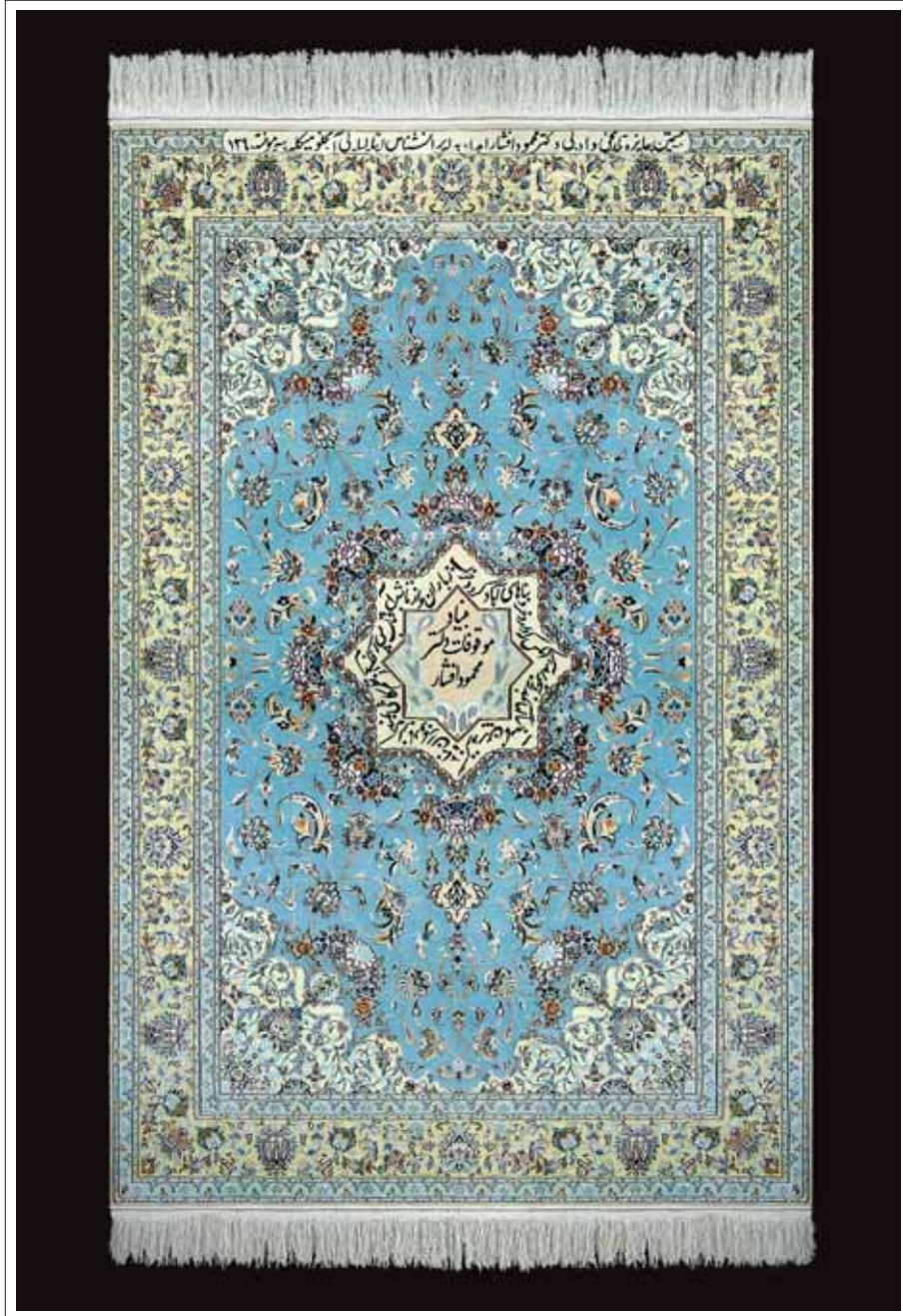

دکتر بدرالزمان قریب

دکتر سید مصطفی محقق داماد

پروفیسور آنجلو میکله پیہموننتسہ

طراحی و بافت قالیچه در تاتیس، کازکاه، دوره زمانی تاتیس (عکس: عباس محمودیفر)

نمونه قالیچه اهدایی جایزه تاریخی و ادبی دکتر محمود افشار

نامه علامه محمد قزوینی به دکتر محمود افشار

(درباره زبان فارسی)

یادداشت دکتر محمود افشار

[...] ارادت من به شادروان قزوینی مربوط و معاصر به ارادتی است که به آقای تقی زاده داشته و دارم و از این منابع که نمونه آن نموده شد سرچشمه گرفته است... * اما دنباله آن: سال بعد که در پاریس بودم شادروان قزوینی هم از برلین به آنجا آمده بود. نظر به سابقه دوستی، الفتی با هم داشتیم و بیشتر در کتابخانه ملی آنجا یکدیگر را دیدار می کردیم و ناهار را در رستورانی نزدیک کتابگاه با هم صرف می نمودیم. برای من روزنامه ای از ایران می رسید که به او می دادم بخواند. چون برمی گردانید می دیدم در حاشیه آن مطالبی را که خوانده غلط هایش را هم مانند آموزگاری که دیکته شاگردی را اصلاح می کند درست کرده است. این عمل شاق را کسی می کند که چون فرهاد کوه کن عاشق باشد و او عاشق زبان ادبیات ایران بود. گاهی هم «ناسزا» یا درست بگویم آنچه «سزا» بود درباره آن غلط نویسیها می گفت. چون به ایران برگشتم در شیراز بعضی جرائد طهران که از جهت فساد فارسی برتر از آنها بود که دیده بودیم به دستم افتاد. چون آشنا به ذائقه او بودم آنها را باب دهان و دندانم یافتم. شوخی را غنیمت شمرده هرچه از آن بدتر بود برگزیدم و هدیه کردم. این نامه را که ملاحظه می فرمائید هنگامی که در یزد بودم دریافت نمودم. گرچه قصد من شیطنت و جهنمی بود (البته نه آزار دوست)، اما نتیجه ای که بار آورده چون حور بهشتی است. بخوانید و لذت برید! خداوند نویسنده آن را غریق رحمت فرماید!

✱

پاریس، ۲ مه ۱۹۲۲ = ۵ رمضان ۱۳۴۰ (۱۳۰۰ش)

دوست عزیز مکرم، آخرین تعلیقه حضرت عالی از بوشهر مورخه ۱۴ مارس زیارت گردید و همچنین مرقومجات شریفه که از عرض راه به سرافرازی مخلص ارسال داشته بودید. از سلامتی مزاج مبارک و از ورود به وطن عزیز سالم غانماً نهایت خوشحال شدم و همچنین از نیک بینی (optimisme) که در خصوص ایران و مردم ایران و اوضاع ایران اظهار داشته بودید خیلی باعث قوت قلب و فرح روحانی گردید. برعکس از منظره چرکین و کثیف (هم صوراً و هم معنی) روزنامجات «فارسی» (که فی الحقیقه فقط آنها را «فارسی» می توان گفت چون در جزو هیچ زبانی دیگر از زبانهای دنیا نمی توان داخل نمود، والا زبان عبری به فارسی نزدیک تر است از این ورق پاره های ننگین) بسیار افسرده شدم و به رأی العین می بینم که زبان شیرین سعدی و حافظ مبدل به چه آش شله قلمکاری شده است و کم کم به کلی دارد از میان می رود. خدای واحد شاهد است که اغلب عبارات آنها را با وجود دو سه مرتبه تکرار هیچ نفهمیدم و اگر ده سال دیگر من عمر کنم و دوباره چشمم به این روزنامه های متعفن بیفتد قطعاً هیچ، حتی یک کلمه آن را هم نخواهم فهمید.

* نقطه چین در اصل.

ای سعدی، ای حافظ، ای انوری، ای فردوسی سر از قبر درآرید ببینید اخلاف ناخلف شما زبان شیرین نمکین عذب البیان شما را به چه روز درآورده‌اند! و چه خوب گفته است خاقانی:

آن مصر مملکت که تو دیدی خراب شد و آن نیل مکومت که تو دیدی سراب شد
 ای آدم الغیاث که از بعد این خلف دارالخلافة تو خراب و بیاب شد

و چه خوب گفته است معزی:

بر جای رطل و جام می، گوران نهادستند پی بر جای چنگ و عود ونی، آواز زاغ است وزغن

اگر کسی جهاد فی سبیل الله بخواهد بکند یا در راه وطن بخواهد بهترین اعمال مقدسه را انجام دهد باید با تمام قوا در برانداختن این ماده‌های سل و طاعون بکوشد. من دوپائی روی قرآن می‌روم و به دو دست بریده حضرت عباس قسم می‌خورم که ضرر روس و انگلیس بلکه تسلط و تصرف آنها ایران را به مراتب ضررش کمتر است از این روزنامجات که در سراسر ایران مانند غورباغه‌ها صدا به صدا داده و مانند شغالها یکی بعد از دیگری همه به یک آهنگ و به یک رویه همان عبارات و جمل و کلمات مستهجن مستقیح مهوع را استعمال می‌کنند.

بدبختها یکی توی اینها original و بکر نیست که اقل از خودش یک طرز مخصوص داشته باشد. مثل اینکه همه روزنامجات عده‌ای از فنوگرافها هستند که در یک فابریک ساخته شده‌اند و همه همان صفحات ناقل الصوت را دارند. «تفو بر تو ای چرخ گردون تفو!» من هیچ باور نمی‌کردم این قدر عمر کنم که آخر زبان فارسی را به این طور به خاکستر سیاه نشانده ببینم. هیچ بالله تالله! گمان نمی‌کردم که جنس ایرانی که غارت دویست سیصد ساله عرب و استیلای دویست ساله مغول را دیده و از سر خود رد کرده و زبان خود را از میان آن همه امواج متلاطمه حوادث و تاخت و تازهای امم وحشیه سالم و صحیح بیرون آورده و به دست ما اولاد ناخلف عاق والدین داده، بالاخره این طور میمون و بوزینه بشود که کله پوچ بی مغزش، هیچ از خود نداشته و چشم و ذهنش به دست عثمانیها و فرانسه‌ها باشد و عین عبارات اولیها و عین ترجمه عبارات دومیها را در عبارات خود استعمال کند. مگر عبارات و اصطلاحات در فارسی قحط است که انسان گدائی از ملل خارجه که هیچ ربطی و مشاکله با ما ندارند بنماید؟ مگر در این شصت هزار بیت که فردوسی گفت و تمام تاریخ و افسانه ایران را در آنها با کمال فصاحت بیان نمود هیچ وقت در تعبیرات آن قدر مضطر شد که از عرب یا ترک مثلاً بگیرد.

فهرست نسخ فارسی کتابخانه موزه لندن قریب هشت هزار نسخه فارسی را داراست، آیا در این هشت هزار کتاب مؤلفین آنها محتاج شدند برای ادای مطالب خود به استقراض (بلکه به استراق) عبارات خارجه؟ والله داغی به دل من گذارید که تا مدت‌ها جایش ملتئم نخواهد شد.

ای کاش کشتی که این روزنامه‌ها را می‌آورد غرق می‌شد. لعنت خداوند و ملائکه‌اش و انبیاء و اولیاء و اوصیاء و اتقیاء و صلحاء بر نویسندگان این روزنامجات و محررین آنها و سردبیران آنها و مستخدمین آنها و چاپچیهای آنها و تمام عملجات آنها بیاید.

حیف که پیغمبر نیستم و معجزه ندارم تا از خدا درخواست کنم که یک دسته به عدد اجزاء این روزنامجات طیاراً ابابیل بفرستد و در دهان هر یک از آنها یک سنگریزه، و آنها را بر مغزهای پوک این بی‌حمیتان زده مثل عساکر ابرهه و اصحاب الفیل و از...شان* بیرون بیاید؛ و نیز حیف که پادشاهی مقتدر مستبدی هم نیستم که حکم کنم تمام این عملجات موت را (یعنی موت زبان فارسی را) توقیف کرده تمام را در یک روز و در جلوی خودم به دهان توپ گذارده، لاشه آنها را به خورد سگها و شغالها بدهم! (با وجود اینکه من از کشتن یک گنجشک عاجز هستم و از دیدن آن تقریباً ضعف می‌کنم). چاره از این بُعد مسافت و با این عجز و ضعف جز این ندارم که با کلفت اوقات تلخی کرده حرص خودم را بر سر او خالی کنم و غیظ خودم را به واسطه شکستن استیکان و نعلبکی تسکین بدهم! و این هم می‌بینم چندان مفید به حال اصلاح جراید فارسی نیست!

باید ببخشید خیلی عصبانی شدم و عریضه را بی جهت طول دادم. هرچه از دستتان برمی‌آید جهاد فی سبیل الله در این راه بفرمائید که فی الواقع حسناتش از جهاد با کفار حربی هزار درجه بالاتر است و این را حقیقت می‌گویم نه مبالغه شاعرانه؛ چه کفار حربی منتهی چندین هزار آدم می‌کشند ولی ملت را که از میان نمی‌برند، ولی این میکروبیهای سرطان و وبای زبان فارسی اگر دوام بکنند و تمام بدن لاغر بی‌بنیه این زبان شریف را فاسد نمایند واضح است که طولی نمی‌کشد که اصل ملت ایران مثل هزاران ملل تاریخی دیگر به کلی از میان رفته جزو ملل دیگر و مستهلک در اقوام دیگر می‌شوند. چه سرکار از همه بهتر می‌دانید که از میان رفتن ملل معنی اش این نیست که تمام آنها را دانه و رچین قتل عام کنند، بلکه معنی آن، آن است که به واسطه از دست رفتن عوامل ملیت از زبان و مذهب و عادات و منقولات و افسانه‌ها خود آن ملت مستهلک در ملل دیگر می‌شود والا کم ملتی است که تمام افراد آن را فرداً فرد گرفته لب باغچه سر بریده باشند و آن وقت بگویند آن ملت از میان رفته است. باری ببخشید می‌بینم کاغذ تمام شد و به مطلب دیگر نپرداخته‌ام. اگرچه مطلبی از این مهم‌تر نبود. مستدعی هستم مرا به تعلیقات شریف خود مفتخر سازید.

مخلص حقیقی - محمد قزوینی

[گنجینه مقالات دکتر محمود افشار.

تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۶۸. ج ۱: ۱۵۱-۱۵۴]

* نقطه چین در اصل.

یادداشت ایرج افشار

آقای دکتر حسین خطیبی جریانه‌های مهم و اساسی تاریخ زبان و ادبیات ایران را در منظومه بسیار بلندی به شعر زیبای فارسی درآورده است. این ابتکار گران قدر که در منظومه‌سرای هزارساله ایران سابقه ندارد شایسته بسی احترام و قدردانی است.

سراینده بزرگوار به مناسبت علاقه عاشقانه‌ای که دکتر محمود افشار به این رکن مهم وحدت ملی داشت بخش کوتاهی از این منظومه را برای چاپ در جلد چهارم نامواره آن مرحوم لطف کرد و به چاپ رسید و اینک که کتاب مذکور نشر شده است آن ابیات خواندنی و ماندنی از آنجا نقل و در سرمقاله آینده که وظیفه‌اش نگهبانی از زبان فارسی است، آورده می‌شود. [آینده، س ۱۵، ۱۳۶۸، ش ۱-۲: ۳]

ای زبان پارسی

حسین خطیبی

دوست دانشمند عزیزم ایرج افشار، چندی پیش از من خواستند تا ابیاتی چند از مقدمه منظومه نسبتاً مفصلی را که در موضوع «فرهنگ ایران و نقش زبان فارسی در گسترش آن» با عنوان «ای زبان پارسی» سروده‌ام؛ برای درج در یادنامه سخن‌شناس و سخنور فقید، مرحوم دکتر محمود افشار تقدیم بدارم. این تکلیف را با کمال میل پذیرفتم چرا که این خود نشانه‌ای، هر چند ناچیز، از حق‌گزاری نسبت به درگذشته باگذشتی بود که سالیان دراز از عمر پر بار و اندوخته سرشار خود را وقف اشاعه فرهنگ و ادب پارسی کرده و می‌توان گفت که صادقانه بدان عشق می‌ورزید. به خصوص که آن مرحوم را بر من حق صحبت دیرینه نیز بود و جا داشت که در مجموعه یادنامه‌اش یادگاری از من نیز درج شود.

باید بگویم که من هر چند دانش‌آموز مکتب زبان پارسی و شیفته ادب و فرهنگ آن بوده و هستم و در حفظ و نقل و روایت اشعار گذشتگان و معاصران و نقد و تتبع در آثارشان، عمری را سپری کرده‌ام؛ خود هیچگاه شاعر نبوده و نیستم و دعوی شاعری نیز نداشته و ندارم؛ زیرا پس از گذشت سالها تصفح و تفحص در آثار ادب پارسی، دست‌کم این را دریافته و دانسته‌ام که شعر گفتن، چنانکه برخی می‌پندارند، کاری آسان نیست و بسیاری از آنچه بر آن نام شعر می‌نهند تنها کلماتی است به هم پیوسته و در ظاهر موزون که در آن یا معنی با لفظ و یا لفظ با معنی همگام پیش نمی‌رود و در بیشتر موارد یا از جذب و آهنگ کلمات عاری، یا از مضمونی که ذوق را برانگیزد خالی است. چون این را می‌دانستم، جرأت نداشتم به کاری که تجربه‌ای در آن ندارم همت بگمارم و شکسته‌بسته‌ای را به هم بپیوندم و نام «شعر» بر آن بنهم و آن را به عنوان اثری که می‌تواند در ادب پارسی جایی داشته باشد در معرض امتحان و محک اختبار صاحب‌نظران باریک‌نگر بگذارم. در این ایام اخیر چون حالی و مجالی فراهم آمد، دل به دریا زدم و این منظومه مفصل را، تنها به قصد طبع آزمایی و نه شاعری به رشته نظم کشیدم و اینک ابیاتی چند از مقدمه آن را به تقاضای دوست دانشمندم ایرج افشار برای درج در این یادنامه تقدیم می‌دارم؛ بدان امید که سخن‌سنجان و سخنوران گرانقدر در نقد و تصحیح آن مرا یاری دهند و آن را با امعان نظر چنان بپیرایند که سرانجام به گفته بیهقی شاید به یک بار خواندن بیارزد.

مهرماه ۱۳۶۵

ای زبان پارسی افسونگری
 این صدای تست کاندر گوش ماست
 بانگ او و بانگی از فرهنگ تست
 در تک آور پای و سر در پیش نه
 نکته پردازی فراخ اندیش باش
 می شتابد مرکب چالاک تو
 دست چون یازم تو را با پای لنگ
 یادم آمد کز زمان کودکی
 آن که می گفت از گذشت روزگار
 باید از تاریخ درس آموختن
 تو به فردوسی توان بخشیده ای
 عرصه جولان او، میدان تو
 فرخی هم بهره جست از مایه ات
 نونهالش دست پرورد تو بود
 عنصری پرورده دامن تو
 حافظ ار بر شد به بام آسمان
 رمزها گشت از راز تو داشت
 چالش سعدی به نیروی تو بود
 در گلستانش تو بودی باغبان
 بوستان را آبیاری کرده ای
 گر غزالش در غزل شد رام او
 عطر عطار از شمیم بوی تست
 بر سر خوان تو، مهمان تو بود
 خیمه زد خیمام هم بر بام تو
 داشت گر نامی نظامی از تو داشت
 سودش از سرمایه سرشار تو
 «مثنوی را هم تو مبدأ بوده ای
 این همه سوداگر سود تواند
 کیستم من تا که لاف از خود زبم
 از که پرسم؟ در تو می جویم ترا

هر چه گویم از تو، زان افزون تری
 می شناسم من، صدایی آشناست
 این صدای پای پیش آهنگ تست
 تک روان را در قفسای خویش نه
 قهرمان داستان خویش باش
 من عنان بر بسته بر فتراک تو
 اندکی آهسته تر، لختی درنگ
 می شنیدم از تو نام رود کسی
 رهنمون تر نیست هیچ آموزگار
 پند جستن، تجربت آندوختن
 از توان برتر، روان بخشیده ای
 گوی او اندر خم چوگان تو
 سرو او بالید زیر سایه ات
 ارمغانش هم ره آورد تو بود
 در دبستان طفل ابجدخوان تو
 نردبانش خود تو بودی ای زبان
 سوز دل با ساز دمساز تو داشت
 آب این سرچشمه از جوی تو بود
 بلبش بر شاخسارت نغمه خوان
 گونه گون گلها در آن پرورده ای
 دانه پاشیدی تو اندر دام او
 این نسیم از کوی تو و زسوی تست
 گر سنائی هم ثناخوان تو بود
 بود جامی نیز مست از جام تو
 توستش این تیزگامی از تو داشت
 پنج گنجش مخزن الاسرار تو
 گر فزون شد، تو بر آن افزوده ای
 خوشه چین خرمن جود تواند
 نیستم جولاهه تا بر خود تنم
 با زبان تو ثنا گویم ترا

ای زبان پارسی، در کار باش
لفظ پردازی و معنی آفرین
با تو بتوان گفت بی بست و گسست
یاریم ده تا تو انم گفت باز
جویبار نثر تو صافسی ز دُرد
نظم بی پیرایه از دل خاسته
از سائسی نظم در اوج کمال
سایه گستر شاخ پر بار و بری
هر گلی با رنگی و بویی دگر
پهن دشتی، هر که خواهد گو در آ
ژرف اقیانوسی و پسر گوهری
از هنر پیشینه ها در سینه ات
خوان الوان کرم گسترده ای
دیققان را گو که با داس درو
رازداری با تو بتوان گفت راز
اسب تازی در سبق یار تو نیست
مرد باید، مرد میدان کلام
ور نباشد یکه تازی چیره دست

رهگشای راه ناهموار باش
در عذوبت، لفظ با معنی قرین
با اشارت یا کنایت هر چه هست
آن چه در دل دارم از گرم و گداز
ریگ را در قعر آن بتوان شمرد
یا که زیور بسته و آراسته
در روانی، نثر، چون آب زلال
باغبان خیره ای، گل پروری
می کشد زین سو مرا سویی دگر
زان که «کل الصید فی جوف الفرا»
کوه نستوهی، همه کان زری
جلوه گر دیرینه ها ز آئینه ات
بر درت نه برده ای، نه پرده ای
خرمن آماده ست بشتاب و برو
گر نخواهد کس، نخواهی گفت باز
گر بتازی کس جلودار تو نیست
تا به نیرو گیردت در کف زمام
تا به خود جنبد، عنان خواهی گسست

ای زبان پارسی، ای پرتوان
ریزه خوار خوان یغمای توام
تا که بودم، در کنارت بوده ام
بردم ار سودی، ز جودت برده ام
گر گسستم باز پیوستم به تو
این جدایی بود، این دوری نبود
باز گشتم، من دگر آن نیستم
بار دیگر با تو دمساز آمدم
آمدم با کوله باری ز آرزوی
در پس پشت آن همه رنج و تعب
پیر گشتم، دیر شد، تدبیر چیست؟
بام عمرم رفته و شام آمدست

ای تو آن دریای ژرف بی کران
جرعه نوش جام صهبای توام
آستین بر آستانت سوده ام
«سر نهم آنجا که باده خورده ام»
تازه کردم عهد و بریستم به تو
یا اگر دوری، ز مهجوری نبود
سخت جانی سست پیمان نیستم
رفتم و از نیمه ره باز آمدم
خود جز از حسرت چه دارم پیش روی
پیش روروی که می آید به شب
پیر را پروای زود و دیر نیست
آفتابم بر لب بام آمدست

ای کلید بسته درهای سخن
بی زبانی از تو می خواهد مدد
بی نشانی از تو می جوید نشان
تا گشاید لفظ و معنی را گره
با تو گریاری کنی از تار و پود

از زبان پارسی گویم نخست
نام دیرین زبان ما، دری ست
بود گلگشت تو در بستان او
او به مهر مادری چون جان خویش
این لسان اهل فردوس برین
رفته تا بنگاله اش قند سخن
وز بخارا تا به کشمیر و به ری
ره زری تا قونیه پیموده است
پس به سوی گنجه و شروان گذشت
روی سوی خطه شیراز کرد
بزم خود گسترد در هر مرز و بوم
پی سپر از خاوران تا باختر
پهن گیتی عرصه جولان او
یکه تازانی به مضممار بیان
لفظ و معنی می رود بر یک نسق
گاه در سیر سخن همراه اوست
گاه معنی لفظ را در پی نهاد
با نوای «بشنو از نی» دم زند
این دو غواصان دریای هنر
این دو همراهان چست تیزگام
بارور شد نطفه پیوندشان
زاده و پرورده و بالان شده
فرخی و عنصری و انوری

آشنایم در به رویم باز کن
ای فزون تر از شمار و از عدد
برفشان آن آستین زرفشان
آنچه داری در توان، یاریش ده
عقده دل را توان آسان گشود

این زبان سرمایه فرهنگ تست
پارسی ما را زبان مادری ست
شیر دانش خوردی از پستان او
مر ترا پرورد در دامان خویش
در معانی از بیان سحر آفرین
طوطیان هند از آن شکرشکن
یک شبه، صدساله ره را کرده طی
گر چه مقصد تا سپاهان بوده است
راه خود پیمود و نیز از آن گذشت
تنگ شکر را در آن جا باز کرد
از در آمویه تا اقصای روم
وان به نیرو، هر نفس گستاخ تر
«از حلب تا کاشغر میدان او»
لفظ با معنی عنان اندر عنان
گاه گیرد لفظ بر معنی سبق
«می رود آنجا که خاطر خواه اوست»
راز خود را بر زبان نی نهاد
«حرف و نطق و صوت را بر هم زند»
باشتاب از هفت دریا در گذر
آسمان پیمای بیدای کلام
نظم و نشر پارسی فرزندشان
سعیدی و فردوسی و سلمان شده
آن خداوندان گفتار دری

دفت‌ر شعر درى را باز كرد	رودكى اول سخن آغاز كرد
نغز گفتارى به هنجار و روان	در چكامه گفت مدح خسروان
نيز بود اين شيوه رايح اندكى	شاعران بودند پيش از رودكى
پايه اين سبك نوبنيان نهاد	ليك او چون پاي در ميدان نهاد
ياد يار غمگسار مهربان	با نشيد بوى جوى موليان
تا كه شه ساز سفر آماده ساخت	چنگ را بگرفت و آهنگى نواخت
در ركابش مهتران همراهِ نيز	زى بخارا راند خنگ از بادخيز
زر فرستادندش و بنواختند	در بخارا طرفه بزمى ساختند
تا به صدر قدر، بدرش جا گرفت	رتبتش در شاعرى بالا گرفت
بد فزون از سيزده ره صدهزار	بوزراعهِ كرد شعرش را شمار
نك بجا ماندست اندك مابه‌اى	ليك از آن بسيار افزون پايه‌اى
وين يكي مشت است از خروار او	بازتاب طبع گوهر بار او

* * *

بار ديگر بارور شد اين درخت	رودكى چون از جهان بريست رخت
موج زن شد باز دري‌اى سخن	شاخه‌اى نو بر دميد از آن كشن
اوستاد طوس از مادر بزاد	بحر موج هنر، گوهر بزاد
وز تبار برتران آزاده‌اى	روستازادى و دهقان‌زاده‌اى
در دل تاريخ شب خورشيد بود	پرتوى از روزن اميد بود
نام ايران هم بلند آوازه شد	باغ پربار سخن زو تازه شد

(...)

[نامواره دكتور محمود افشار. به كوشش ايرج افشار، با همكارى كريم اصفهانىان. تهران: بنياد موقوفات دكتور محمود افشار، ۱۳۶۷. ج ۴: ۱۹۴۷-۱۹۵۲]

فهرست انتشارات

بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار

(تیر ۱۳۹۱)

نشانی: تهران - خیابان ولیعصر^(ع)، چهارراه زعفرانیه، خیابان شهید عارف نسب، کوچه لادن، شماره ۶
نشانی پستی: تهران - تجریش، صندوق پستی ۴۹۱-۱۹۶۱۵

تلفن: ۲۲۷۱۶۸۳۲ - ۲۲۷۱۶۸۳۴ - ۲۲۷۱۶۸۳۵ - ۲۲۷۴۴۰۷۲ - ۲۲۷۴۴۰۷۳ - ۲۲۷۱۷۱۱۵ (۲۱) ۹۸+

www.afsharfoundation.org ; email: info@m-afshar.net

مقررات مربوط به انتشار کتاب

ماده بیست و پنجم وقفنامه:

کتاب و رسالاتی که با بودجه موقوفات ترجمه، تألیف و چاپ می‌شود در درجه اول باید مربوط به لغت و دستور زبان فارسی و جغرافیای تاریخی و تاریخ صحیح و کامل ایران به منظور تعمیم زبان فارسی و تحکیم وحدت ملی ایران و تجدید نظر عاقلانه در شعر و ادبیات فارسی، احیای شعائر و سنن پسندیده باستانی کشور، ترویج قسمت بی‌آلایش ترقی و تمدن جدید و مطالب اخلاقی و بهداشتی باشد. طبع و انتشار هر کتاب و رساله نیز که محل نظم اجتماع یا اخلاق حسنه باشد ممنوع است. برای جلوگیری از هرگونه سوء استفاده احتمالی، مقتضی است که در مقدمه تمام نسخه‌های کتاب و رساله قید شود به اهتمام و خرج این موقوفات تألیف یا ترجمه یا چاپ شده است.

از یادداشت واقف:

در تکمله دوم (یادداشت واقف) - منتشره در جلد سوم «افغان نامه» - نگاشتم که کتاب و رسالاتی که با بودجه این موقوفات چاپ می‌شود باید منزّه از تحریکات سیاسی، مخصوصاً آلوده نباشد به اغراض سیاسی خارجی در لفافه پژوهش تاریخی یا ادبی یا زبانشناسی... و در پایان آن تکمله افزودم: «بیم داشتم که مبدا چنین رسالاتی سالها بعد از ما، نخواستہ یا ندانسته به وسیله این بنیاد چاپ شود.» پس لازم بود که در این یادداشت تذکری داده شود.

هیأت گزینش کتاب

دکتر سید مصطفی محقق داماد - دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی - دکتر ژاله آموزگار - دکتر جلال خالقی مطلق - دکتر محمود امیدسالار - کاوه بیات - دکتر حسن انوری

فهرست انتشارات

□ نشانه نایاب بودن کتاب

ردیف	سال انتشار	عنوان کتاب	مؤلف/ مصحح/ مترجم/ گردآورنده	بها به ریال
۱	۱۳۳۸	مجله آینده (ج ۱)	دکتر محمود افشار	□
۲	۱۳۳۸	مجله آینده (ج ۲)	دکتر محمود افشار	□
۳	۱۳۳۸	مجله آینده (ج ۳)	دکتر محمود افشار	□
۴	۱۳۳۸	مجله آینده (ج ۴)	دکتر محمود افشار	□
۵	۱۳۵۲	سیاست اروپا در ایران چند ورق از تاریخ دیپلماسی (به زبان فرانسه)	دکتر محمود افشار	۳۰,۰۰۰
۶	۱۳۵۲	گفتار ادبی (کتاب اول: مباحث ادبی)	دکتر محمود افشار	□
۷	۱۳۵۲	گفتار ادبی (کتاب دوم: اشعار واقف و دیگران)	دکتر محمود افشار	□
۸	۱۳۵۸	سیاست اروپا در ایران درباره قرارداد ۱۹۱۹ (چاپ دوم)	از دکتر محمود افشار ترجمه ضیاءالدین دهشیری	۱۰۵,۰۰۰
۹	۱۳۵۸	زبان آذربایجان و وحدت ملی ایران	مهندس ناصح ناطق	□
۱۰	۱۳۶۰	زبان دیرین آذربایجان (چاپ دوم)	دکتر منوچهر مرتضوی	۲۰,۰۰۰
۱۱	۱۳۶۲	پنج وقفنامه (تجدید چاپ: ۱۳۸۳)	دکتر محمود افشار	رایگان
۱۲	۱۳۶۴	ایران در نگاه گوبینو	مهندس ناصح ناطق	□
۱۳	۱۳۶۴	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۱)*	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	□
۱۴	۱۳۶۵	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۲)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	□
۱۵	۱۳۶۶	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۳)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	□
۱۶	۱۳۶۷	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۴)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	□
۱۷	۱۳۶۷	فرمانروایان گمنام (ج ۱)	پرویز انکائی	□
۱۸	۱۳۶۸	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۵)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۶۲,۵۰۰
۱۹	۱۳۶۸	وهروود و ارنگ (ترجمه از آلمانی)	از ژوزف مارکوارت ترجمه دکتر داود منشی‌زاده	۲۵,۰۰۰
۲۰	۱۳۶۸	زبان فارسی در آذربایجان: نوشته‌های دانشمندان و زبان‌شناسان (ج ۱)	به کوشش ایرج افشار	۵۲,۰۰۰
۲۱	۱۳۶۸	اسناد محرمانه وزارت خارجه بریتانیا درباره قرارداد ۱۹۱۹ ایران و انگلیس (ج ۲)	ترجمه دکتر جواد شیخ‌الاسلامی	۴۴,۰۰۰
۲۲	۱۳۶۸	گنجینه مقالات دکتر محمود افشار: مقالات سیاسی یا سیاستنامه جدید (ج ۱)	به کوشش ایرج افشار	۵۶,۰۰۰

* این مجموعه از جلد یازدهم با نام «پژوهشهای ایرانشناسی» ادامه یافت.

■ نشانه نایاب بودن کتاب

ردیف	سال انتشار	عنوان کتاب	مؤلف/ مصحح/ مترجم/ گردآورنده	بها به ریال
۲۳	۱۳۶۸	گزارش سفارت کابل (سفرنامه ابوالحسن قندهاری)	به کوشش محمد آصف فکرت	■
۲۴	۱۳۶۹	تاریخ روابط بازرگانی روس و ایران (۱۸۲۸-۱۹۱۴)	از مارتین. ل. لنتر ترجمه احمد توکلی	۱۷,۰۰۰
۲۵	۱۳۶۹	گرد و پیوستگی نژادی و تاریخی او	غلامرضا رشید یاسمی	■
۲۶	۱۳۶۹	عین‌الوقایع (تاریخ افغانستان)	از محمدیوسف ریاضی هروی به کوشش محمد آصف فکرت	■
۲۷	۱۳۷۰	ایران در روزگار شاه اسمعیل و شاه طهماسب (تجدید چاپ ۱۳۹۰)	از امیر محمود بن خواندمیر به کوشش غلامرضا طباطبایی مجد	۱۵۰,۰۰۰
۲۸	۱۳۷۰	گفتارهای ادبی و اجتماعی	دکتر غلامعلی رعدی آدرخشی	۵۳,۰۰۰
۲۹	۱۳۷۰	گنجینه مقالات ادبی، تاریخی و اجتماعی دکتر محمود افشار (ج ۲)	به کوشش ایرج افشار	۴۴,۰۰۰
۳۰	۱۳۷۰	شاعران همعصر رودکی	احمد اداره‌چی گیلانی	۵۶,۵۰۰
۳۱	۱۳۷۰	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۶)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۷۳,۰۰۰
۳۲	۱۳۷۰	سرایندگان شعر پارسی در قفقاز	عزیز دولت‌آبادی	۴۶,۰۰۰
۳۳	۱۳۷۰	قند پارسی: هجده گفتار ادبی و تاریخی (ج ۱)	از دکتر نذیر احمد گردآوری دکتر سید حسن عباس	■
۳۴	۱۳۷۱	ادبیات فارسی بین هندوان	از دکتر سید عبدالله ترجمه دکتر محمد اسلم‌خان	۲۸,۵۰۰
۳۵	۱۳۷۱	زبان فارسی در آذربایجان: نوشته‌های دانشمندان و زبان‌شناسان (ج ۲)	به کوشش ایرج افشار	۴۸,۵۰۰
۳۶	۱۳۷۲	تاریخ روابط ایران و روس	محمدعلی جمالزاده	۲۵,۰۰۰
۳۷	۱۳۷۲	خلد برین (ایران در روزگار صفویان)	از محمدیوسف واله اصفهانی به کوشش میرهاشم محدث	۹۱,۵۰۰
۳۸	۱۳۷۲	آذربایجان و اژان (آلبانیای قفقاز)	دکتر عنایت‌الله رضا	۲۰,۰۰۰
۳۹	۱۳۷۲	ذیل تاریخ گزیده	از زین‌العابدین بن حمدالله مستوفی به کوشش ایرج افشار	■
۴۰	۱۳۷۲	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۷)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۵۶,۵۰۰
۴۱	۱۳۷۳	معاهدات و قراردادهای تاریخی در دوره قاجاریه	به کوشش غلامرضا طباطبایی مجد	۳۰,۰۰۰
۴۲	۱۳۷۳	نامه‌های احمدخان گیلانی	به کوشش فریدون نوزاد	۳۵,۰۰۰
۴۳	۱۳۷۳	دیوان اشرف مازندرانی	به کوشش دکتر حسن سیدان	۴۵,۰۰۰
۴۴	۱۳۷۳	مقاله‌ها و رساله‌های ادبی و تاریخی رشید یاسمی	به کوشش ایرج افشار با همکاری محمد رسول دریاگشت	۶۳,۰۰۰
۴۵	۱۳۷۳	ممالک و مسالک ابواسحق ابراهیم اصطخری	ترجمه محمد بن اسعد تستری به کوشش ایرج افشار	۶۳,۰۰۰
۴۶	۱۳۷۳	دستور شهریاران	از ابراهیم زین‌العابدین نصیری به کوشش محمدنادر نصیری مقدم	۳۵,۰۰۰
۴۷	۱۳۷۳	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۸)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۵۶,۰۰۰

□ نشانه نایاب بودن کتاب

ردیف	سال انتشار	عنوان کتاب	مؤلف/ مصحح/ مترجم/ گردآورنده	بها به ریال
۴۸	۱۳۷۳	مجموعه مقالات هادی حسن	هادی حسن	۲۸,۰۰۰
۴۹	۱۳۷۴	تاریخ‌نکاران ایران (ج ۱)	پرویز انکائی	۴۶,۰۰۰
۵۰	۱۳۷۴	گزارشها و نامه‌های دیوانی و نظامی امیرنظام گروسی در قضایای شیخ عبیدالله	به کوشش ایرج افشار	۵۹,۰۰۰
۵۱	۱۳۷۵	زبدة التواریخ	از محمدحسن مستوفی به کوشش بهروز گودرزی	۲۷,۵۰۰
۵۲	۱۳۷۵	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۹)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۸۰,۰۰۰
۵۳	۱۳۷۵	نامه‌های دوستان، گردآوری دکتر محمود افشار	به کوشش ایرج افشار	۴۷,۰۰۰
۵۴	۱۳۷۵	روضه الصفویه (در تاریخ صفویه)	از میرزا بیگ جناب‌دی به کوشش غلامرضا طباطبایی مجد	۹۹,۰۰۰
۵۵	۱۳۷۶	بیان‌الادیان	از ابوالمعالی فقیه بلخی به کوشش محمدتقی دانش‌پژوه	۲۴,۰۰۰
۵۶	۱۳۷۶	ارمغان ادبی (پژوهش‌های ادبی در ادبیات فارسی هند)	دکتر یونس جعفری	۱۵,۰۰۰
۵۷	۱۳۷۶	گنج شایگان (اوضاع اقتصادی ایران)	محمدعلی جمال‌زاده	۲۴,۰۰۰
۵۸	۱۳۷۷	اسناد محرمانه وزارت خارجه بریتانیا درباره قرارداد ۱۹۱۹ ایران و انگلیس (ج ۱)	ترجمه دکتر جواد شیخ‌الاسلامی	۳۵,۰۰۰
۵۹	۱۳۷۷	فلسفه اشراق به زبان فارسی (حیات النفوس)	تألیف اسماعیل بن محمد ریزی به کوشش محمدتقی دانش‌پژوه	۶۲,۵۰۰
۶۰	۱۳۷۷	گفتارهای پژوهشی در زمینه ادبیات فارسی	از دکتر امیرحسن عابدی گردآوری دکتر سیدحسن عباس	۳۶,۰۰۰
۶۱	۱۳۷۷	قائم‌مقام نامه	گردآوری محمدرسول دریاگشت	۳۳,۰۰۰
۶۲	۱۳۷۷	نامواره دکتر محمود افشار (ج ۱۰)	به کوشش ایرج افشار با همکاری محمدرسول دریاگشت	۵۹,۰۰۰
۶۳	۱۳۷۷	جغرافیای تاریخی ایران	از ویلهلم بارتولد ترجمه همایون صنعتی‌زاده	۳۷,۰۰۰
۶۴	۱۳۷۷	دارالضریبهای ایران در دوره اسلامی	عبدالله عقیلی	۵۲,۰۰۰
۶۵	۱۳۷۷	اسناد محرمانه وزارت خارجه بریتانیا درباره قرارداد ۱۹۱۹ (ج ۳)	ترجمه دکتر جواد شیخ‌الاسلامی	۲۷,۵۰۰
۶۶	۱۳۷۸	پژوهشهای ایران‌شناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۱)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۷۷,۵۰۰
۶۷	۱۳۷۸	المختارات من الرسائل، کتابت محمود اتابکی	به کوشش غلامرضا طاهر و ایرج افشار	۶۸,۰۰۰
۶۸	۱۳۷۹	جغرافیای اداری هخامنشیان	از توین‌بی ترجمه همایون صنعتی‌زاده	□
۶۹	۱۳۷۹	پژوهشهای ایران‌شناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۲)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۷۷,۰۰۰
۷۰	۱۳۷۹	جستارهای زبان مردم آذربایجان	یحیی ذکاء	□
۷۱	۱۳۷۹	مکاتیب سنایی	به کوشش دکتر نذیر احمد	۴۳,۰۰۰

■ نشانه نایاب بودن کتاب

ردیف	سال انتشار	عنوان کتاب	مؤلف / مصحح / مترجم / گردآورنده	بها به ریال
۷۲	۱۳۸۰	تاریخ و زبان در افغانستان (چاپ دوم)	نجیب مایل هروی	■
۷۳	۱۳۸۰	بوستان سعدی (به خط شکسته نستعلیق قوام السلطنه)	به کوشش ایرج افشار	۱۴,۰۰۰
۷۴	۱۳۸۰	دفتر تاریخ (دفتر اول)	به کوشش ایرج افشار	۶۶,۵۰۰
۷۵	۱۳۸۰	تاریخ راقم	از راقم سمرقندی به کوشش دکتر منوچهر ستوده	۲۵,۰۰۰
۷۶	۱۳۸۰	افغان نامه (ج ۱) (چاپ دوم)	دکتر محمود افشار یزدی	۶۳,۰۰۰
۷۷	۱۳۸۰	افغان نامه (ج ۲) (چاپ دوم)	دکتر محمود افشار یزدی	۳۷,۰۰۰
۷۸	۱۳۸۰	افغان نامه (ج ۳) (چاپ دوم)	دکتر محمود افشار یزدی	۶۸,۵۰۰
۷۹	۱۳۸۱	غازان نامه منظوم (از سده هشتم هجری)	سروده نوری ازدری به کوشش دکتر محمود مدتری	۴۱,۵۰۰
۸۰	۱۳۸۱	پیراسته تاریخنامه هرات	از سیف بن محمد سیفی به کوشش محمد آصف فکرت	۲۱,۰۰۰
۸۱	۱۳۸۱	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۳)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۶۹,۵۰۰
۸۲	۱۳۸۱	جستارهای شاهنامه‌شناسی و مباحث ادبی (ج ۱)	دکتر محمود امیدسالار	۶۳,۰۰۰
۸۳	۱۳۸۱	ایران و ماوراءالنهر در نوشته‌های چینی و مغولی سده‌های میانه	از برتشنايدر ترجمه دکتر هاشم رجب‌زاده	۵۷,۰۰۰
۸۴	۱۳۸۱	مقالات عارف در زمینه ادبیات فارسی و نسخه‌شناسی (ج ۱)	دکتر عارف نوشاهی	۵۰,۰۰۰
۸۵	۱۳۸۱	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۴)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۷۸,۵۰۰
۸۶	۱۳۸۲	سفرنامه و دفتر اشعار (تجدید چاپ)	دکتر محمود افشار	۲۸,۰۰۰
۸۷	۱۳۸۲	ضرب‌المثل‌های دری افغانستان	گردآوری دکتر عنایت‌الله شهرانی	۲۵,۰۰۰
۸۸	۱۳۸۲	جامع‌العلوم (ستینی)	تألیف فخرالدین رازی به کوشش علی آل داود	۶۱,۰۰۰
۸۹	۱۳۸۲	جغرافیای استرابو (قسمت ایران: سرزمینهای زیر فرمان هخامنشیان)	از استرابون ترجمه همایون صنعتی‌زاده	۵۱,۵۰۰
۹۰	۱۳۸۲	نظام التواریخ	از قاضی ناصرالدین بیضاوی به کوشش میرهاشم محدث	۲۰,۰۰۰
۹۱	۱۳۸۳	قند پارسی (ج ۲)	از دکتر نذیر احمد گردآوری دکتر سید حسن عباس	۴۷,۵۰۰
۹۲	۱۳۸۳	مارکوپولو در ایران	از آلفونس گابریل ترجمه کیکاوس جهاننداری	۳۶,۸۰۰
۹۳	۱۳۸۳	گلبدن نامه	از گلبدن بیگم (دختر بابر) به کوشش ایرج افشار	۱۸,۰۰۰
۹۴	۱۳۸۳	اقبال و تاریخ‌نگاری (درباره عباس اقبال آشتیانی)	حسن شایگان نیک	۳۲,۰۰۰
۹۵	۱۳۸۳	آثار تاریخی وراوود و خوارزم (ج ۱: سمرقند و بخارا)	دکتر منوچهر ستوده	■

□ نشانه نایاب بودن کتاب

ردیف	سال انتشار	عنوان کتاب	مؤلف/ مصحح/ مترجم/ گردآورنده	بها به ریال
۹۶	۱۳۸۴	شرح حال و آثار غلامعلی آزاد بلگرامی	تألیف دکتر سید حسن عباس	۴۹,۵۰۰
۹۷	۱۳۸۴	فرهنگ ایران زمین (ج ۳)	به کوشش ایرج افشار	۷۱,۰۰۰
۹۸	۱۳۸۴	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۵: ستوده نامه) (ج ۱)	به کوشش ایرج افشار و با همکاری کریم اصفهانیان و محمدرسول دریاگشت	۵۹,۰۰۰
۹۹	۱۳۸۴	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۶: ستوده نامه) (ج ۲)	به کوشش ایرج افشار و با همکاری کریم اصفهانیان و محمدرسول دریاگشت	۵۹,۵۰۰
۱۰۰	۱۳۸۴	دفتر تاریخ (دفتر دوم)	به کوشش ایرج افشار	۸۶,۰۰۰
۱۰۱	۱۳۸۴	بدایع الصنایع (از قرن نهم)	از امیر برهان الدین حسینی به تصحیح رحیم مسلمانیان قبادیانی	۳۳,۰۰۰
۱۰۲	۱۳۸۴	بلوچستان در سالهای ۱۳۰۷-۱۳۱۷ (چاپ دوم)	عبدالرضا سالار بهزادی	۴۶,۵۰۰
۱۰۳	۱۳۸۵	تاریخ برمکیان (تجدید چاپ ۱۳۹۰)	تصحیح و تألیف دکتر سید صادق سجادی	۱۰۰,۰۰۰
۱۰۴	۱۳۸۵	مسائل عصر ایلخانان (چاپ دوم)	دکتر منوچهر مرتضوی	۷۳,۰۰۰
۱۰۵	۱۳۸۵	میمون دژ الموت	عنایت الله مجیدی	۳۵,۰۰۰
۱۰۶	۱۳۸۵	ریاض الفردوس خانی	از محمد میرک بن مسعود حسینی منشی؛ به کوشش ایرج افشار و فرشته صرافان	۶۰,۰۰۰
۱۰۷	۱۳۸۵	ارمغان بدخشان	از شاه عبدالله بدخشی به کوشش دکتر فرید بیژن	۳۰,۰۰۰
۱۰۸	۱۳۸۵	مسائل پارسیه (یادداشتهای علامه محمد قزوینی) (ج ۱)	به کوشش ایرج افشار و علی محمد هنر	۴۵,۰۰۰
۱۰۹	۱۳۸۵	اسناد تاریخی خاندان غفاری (دوره قاجاریه) (ج ۱)	به کوشش کریم اصفهانیان، بهرام غفاری، با همکاری علی عمران	۶۷,۵۰۰
۱۱۰	۱۳۸۵	میراث آسیای مرکزی	از ریچارد نلسون فرای ترجمه اوانس اوانسیان	۴۲,۰۰۰
۱۱۱	۱۳۸۵	مقالات سعید نفیسی در زمینه زبان و ادبیات فارسی	به کوشش محمدرسول دریاگشت	۴۶,۵۰۰
۱۱۲	۱۳۸۶	آثار تاریخی ورارود و خوارزم (ج ۲: کتبخ، ترمذ و بدخشان)	دکتر منوچهر ستوده	۵۳,۰۰۰
۱۱۳	۱۳۸۶	دیوان قبولی هروی	به کوشش یحیی خانمحمد آذری	۶۵,۰۰۰
۱۱۴	۱۳۸۶	یادداشتهای سندبادنامه	علی محمد هنر	۵۳,۰۰۰
۱۱۵	۱۳۸۶	اسناد تاریخی خاندان غفاری (دستخطهای ناصرالدین شاه قاجار) (ج ۲)	به کوشش ایرج افشار	۳۴,۰۰۰
۱۱۶	۱۳۸۶	قطعه سرایی در ادب فارسی در شبه قاره	شکیل اسلم بیگ	۴۰,۰۰۰
۱۱۷	۱۳۸۶	جستارهای ژاپنی در قلمرو زبان فارسی	دکتر هاشم رجبزاده	۱۰۵,۰۰۰
۱۱۸	۱۳۸۶	به یاد محمد قزوینی	به کوشش ایرج افشار	۵۴,۰۰۰
۱۱۹	۱۳۸۶	مقالات عارف (ج ۲)	دکتر عارف نوشاهی	۷۸,۵۰۰

■ نشانه نایاب بودن کتاب

ردیف	سال انتشار	عنوان کتاب	مؤلف / مصحح / مترجم / گردآورنده	بها به ریال
۱۲۰	۱۳۸۶	جغرافیای تاریخی مرو	از مهدی سیدی با همکاری نادره سیدی و محمدرضا آشتیانی	۳۵,۰۰۰
۱۲۱	۱۳۸۷	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۷)	به کوشش ایرج افشار با همکاری محمدرسول دریاگشت	۱۱۵,۰۰۰
۱۲۲	۱۳۸۷	دفتر تاریخ (جلد سوم)	به کوشش ایرج افشار	۹۹,۰۰۰
۱۲۳	۱۳۸۷	فرائدالادب	از عبدالعظیم قریب گرکانی به کوشش دکتر ناصر رحیمی و محمدرسول دریاگشت	۱۲۰,۰۰۰
۱۲۴	۱۳۸۸	فرهنگ جغرافیای تاریخی بلخ	محمدامین زواری	۶۵,۰۰۰
۱۲۵	۱۳۸۸	آثار تاریخی ورارود و خوارزم (ج ۳: فرغانه، خجند و ...)	دکتر منوچهر ستوده	۱۳۵,۰۰۰
۱۲۶	۱۳۸۸	سروده‌ها و نوشته‌های منیر لاهوری	به کوشش دکتر سید فرید اکرم	۶۵,۰۰۰
۱۲۷	۱۳۸۸	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۸)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۱۲۰,۰۰۰
۱۲۸	۱۳۸۸	جغرافیای اداری ایران باستان	نوشته تویین بی و دیگران، ترجمه و گردآوری همایون صنعتی‌زاده	۱۲۸,۰۰۰
۱۲۹	۱۳۸۸	منافع حیوان (قرن هفتم)	از عبدالهادی مراغی به کوشش محمد روشن	۸۰,۰۰۰
۱۳۰	۱۳۸۸	العراضة فی الحکایة السلجوقیة	از محمد الحسینی (مولانا شمس‌الدین یزدی) به کوشش مریم میرشمسی	۶۵,۰۰۰
۱۳۱	۱۳۸۸	جغرافیای تاریخی خوارزم	از مهدی سیدی با همکاری نادره سیدی و اشرف‌السادات میرکمالی	۳۵,۰۰۰
۱۳۲	۱۳۸۸	خلیج فارس و نقشه‌های ضمیمه (تجدید چاپ)	از غلامعلی بایندر با یادداشت کاوه بیات	۴۳,۰۰۰
۱۳۳	۱۳۸۸	دیلمیان و امیران فولادوند	عزت‌الله فولادوند	۳۵,۰۰۰
۱۳۴	۱۳۸۹	سی و دو مقاله در نقد و تصحیح متون ادبی	دکتر محمود امیدسالار	۱۱۰,۰۰۰
۱۳۵	۱۳۸۹	البرزکوه	دکتر منوچهر ستوده	۷۰,۰۰۰
۱۳۶	۱۳۸۹	خلیلی شاعر افغان و ایران	دکتر محمد سیاسی	۴۰,۰۰۰
۱۳۷	۱۳۸۹	دفتر تاریخ (دفتر چهارم)	به کوشش ایرج افشار	۱۲۰,۰۰۰
۱۳۸	۱۳۸۹	صائب تبریزی	دکتر یونس جعفری	۸۰,۰۰۰
۱۳۹	۱۳۸۹	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۱۹)	به کوشش ایرج افشار با همکاری کریم اصفهانیان	۱۱۰,۰۰۰
۱۴۰	۱۳۸۹	تاریخ ماوراءالنهر (در قرون جدید)	به کوشش دکتر احمد شعبانی و دکتر صمد اسماعیل‌زاده	۵۰,۰۰۰
۱۴۱	۱۳۸۹	اسناد خاندان غفاری (ج ۳)	به کوشش قدرت‌الله روشنی زعفرانلو و ایرج افشار	۱۲۰,۰۰۰

□ نشانه نایاب بودن کتاب

ردیف	سال انتشار	عنوان کتاب	مؤلف/ مصحح/ مترجم/ گردآورنده	بها به ریال
۱۴۲	۱۳۸۹	فهرست مجله آینده	به کوشش محمد گلبن با همکاری محمد افسری راد	۱۸۰,۰۰۰
۱۴۳	۱۳۸۹	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار - ج ۲۰: آفرین نامه دکتر ریاحی)	به کوشش نادر مطلبی کاشانی	۱۸۰,۰۰۰
۱۴۴	۱۳۹۰	سبک اصفهانی و تمثیل در شعر صائب و شاعران عصر صفوی	دکتر محمد سیاسی	۱۱۰,۰۰۰
۱۴۵	۱۳۹۰	مسائل پارسیه (یادداشتهای محمد قزوینی) (ج ۲)	به کوشش ایرج افشار و علی محمد هنر	۶۵,۰۰۰
۱۴۶	۱۳۹۰	ای زبان پارسی ... (ج ۳)	به کوشش میلاد عظیمی	۳۵۰,۰۰۰
۱۴۷	۱۳۹۰	مقالات سعید نفیسی (ج ۲)	به کوشش کریم اصفهانیان با همکاری محمدرسول دریاگشت	۲۰۰,۰۰۰
۱۴۸	۱۳۹۰	قند مکرر پارسی	از نذیر احمد ترجمه دکتر سید حسن عباس	۱۰۰,۰۰۰
۱۴۹	۱۳۹۰	مسائل پارسیه (یادداشتهای علامه محمد قزوینی) (ج ۳)	به کوشش ایرج افشار و علی محمد هنر	۶۵,۰۰۰
۱۵۰	۱۳۹۰	برابرنهاد شاهنامه فردوسی و غرر السیر ثعالبی	به کوشش عباس پریش روی	۳۰۰,۰۰۰
۱۵۱	۱۳۹۰	احوال و اخبار برمکیان	به تصحیح میرهاشم محدث	۶۵,۰۰۰
۱۵۲	۱۳۹۰	نزهة العقول فی لطائف الفصول	از محمد عوفی، به کوشش ایرج افشار و با یاری جواد بشتری	۶۵,۰۰۰
۱۵۳	۱۳۹۰	مختصر مفید	به کوشش ایرج افشار با همکاری محمدرضا ابوبئی مهریزی	۱۰۰,۰۰۰
۱۵۴	۱۳۹۰	پنج کتابشناسی ایران	از زنگر - شواب - (مجله کاوه) - هنینگ - مونستر - به کوشش ایرج افشار	۱۲۰,۰۰۰
۱۵۵	۱۳۹۱	تاریخ فرهنگی یزد در روزگار شاه عباس ثانی و شاه سلیمان صفوی	دکتر محمدرضا ابوبئی مهریزی	۹۰,۰۰۰
۱۵۶	۱۳۹۱	ادبیات فارسی در شبه قاره (نقد و بررسی کتابهای تاریخ ادبیات فارسی در شبه قاره)	دکتر محمد شریف	۸۰,۰۰۰
۱۵۷	۱۳۹۱	هفتاد گفتار از ایرج افشار (مجموعه مقالات)	به اهتمام میلاد عظیمی	۲۵۰,۰۰۰
۱۵۸	۱۳۹۱	سلجوقیان در آذربایجان	امیر سمعیان	۹۵,۰۰۰

✓ تا پانزدهم تیرماه ۱۳۹۱

منتشر خواهد شد

ردیف	عنوان کتاب	مؤلف/ مصحح/ مترجم/ گردآورنده
۱	مسائل پارسیه (یادداشتهای علامه محمد قزوینی) (ج ۴)	به کوشش ایرج افشار و علی محمد هنر
۲	پژوهشهای ایرانشناسی (نامواره دکتر محمود افشار- ج ۲۱)	به کوشش ایرج افشار و با همکاری کریم اصفهانیان
۳	دفتر تاریخ (ج ۵)	به کوشش ایرج افشار و کاوه بیات
۴	تاریخ تیموریان از تاریخ جعفری	تصحیح دکتر عباس زریاب خویی به کوشش نادر مطلبی کاشانی
۵	جستارهای دانش پژوه (رساله‌ها)	تصحیح محمدتقی دانش پژوه به کوشش قدرت‌الله پیشنمازاده
۶	سفرنامه غلامحسین خان غفاری کاشانی (امین خلوت) همراه با ناصرالدین شاه به خراسان (۱۳۰۰ هـ ق) از اسناد تاریخی خاندان غفاری	به کوشش کریم اصفهانیان
۷	تحفه جلالیه (قرن هشتم)	تألیف محمد بن علی ناموس خواری به کوشش دکتر قنبرعلی رودگر
۸	سمط العلی للموقف الاعلی (در تاریخ قراختائیان)	تألیف ناصرالدین منشی کرمانی به کوشش دکتر مریم میرشمسی
۹	تاریخ گزیده و ذیل آن	به کوشش محمد روشن
۱۰	حملة اسکندر به ایران	ترجمه همایون صنعتی‌زاده
۱۱	اسناد تاریخی خاندان غفاری (ج ۵)	به کوشش فرشته صرافان
۱۲	مقالات سعید نفیسی (ج ۳)	به کوشش مسعود عرفانیان

Mandates for publication in Dr. Mahmoud Afshar's Endowment

Article twenty five of the endowment document:

Books and treatises that are published by the endowment must concern Persian language and grammar, history and historical geography of Iran. All such publications should promote Persian language and Iran's national unity. They may also include works that are devoted to a reasonable reevaluation of Persian prose and poetic literatures, restore that of which is valuable in the country's ancient traditions, or promote the harmless and moral aspects of modern civilization.

The endowment may not support the publication of any work which might be detrimental to social order or morality. In order to prevent abuse of this endowment's name, it is necessary that at the beginning of every volume published under the auspices of this endowment it be stated that the endowment has provided all costs of publication or translation of the book.

Endower's note:

In the second supplement to the Endower's notes which was published in the third volume of *Afghān Nāmeḥ*, I pointed out that all publications supported by this endowment must avoid all political provocations especially those that promote or serve foreign interest under the guise of historical, literary, or linguistic research. I stipulated this point for the fear that "such works may be published by this endowment in the future." I therefore deem it necessary to repeat this concern here in this note.

✽

*Dr. Mahmoud Afsbar Foundation Publication
Editorial Board and Award Selection Committee:*

Prof. Jaleh AMOUZGAR; Prof. Hasan ANVARI; Kaveh BAYAT; Prof. Seyyed Mostafa MOHAGHEGH DAMAD; Prof. Djalal KHALEGHI-MOTLAGH; Prof. Mahmoud OMIDSALAR; Prof. Mohammad Reza SHAFIEI KADKANI.

Dr. Mahmoud Afshar Foundation Publications

(July 2012)

P. O. Box: 19615-491, Tehran-IRAN

(Dr. Mahmoud Afshar Foundation)

Tel.: +98 (21) 22 71 68 32 - 22 71 68 34 - 22 74 40 72 ; Fax: +98 (21) 22 71 68 32

www.afsharfoundation.org ; email: info@m-afshar.net

Recipients of Dr. Mahmoud Afshar Life Time Achievement Award in Iranian Studies

1. 1989 Dec. 19 Nazir Ahmad (India): Aligarh University
2. 1990 Dec. 19 Gholamhossein Yousefi (Iran): Ferdowsi University (Mashhad).
3. 1990 Sep. 29 Amin Abdolmajid Badawi (Egypt): Ein al-Shams University (Cairo)
(Professor Badawi's award was taken
to Egypt by Professor Jafar Shahidi)
4. 1991 Dec. 19 Sayyed Muhammd Dabirsiyaqi (Iran): Dehkhoda Institute (Tehran)
5. 1991 Dec. 19 Zohuruddin Ahmad (Pakistan): Punjab University
6. 1998 May 2 Zhang Hong-nein (China): Peking University
(Professor Hong-nein's award was taken
to Beijing by Professor Jafar Shahidi)
7. 1999 Mar 13 Kamaluddin Aini (Tajikistan): Tajikistan Accademy of Science
8. 1999 Mar 13 Manoochehr Sotoudeh (Iran): Tehran University
9. 2001 Oct. 6 Clifford Edmund Bosworth (England): Manchester University
10. 2004 Sep. 14 Abdolhessein Zarrinkoob (Iran): Tehran University
11. 2004 Sep. 14 Fereydoon Moshiri (Iran): Prominent Persian poet
12. 2003 Nov. 22 Tsuneo Kuroyanagi (Japan): Tokyo University
(Professor Kuroyanagi's award was taken
to Tokyo by Dr. Hashem Rajabzadeh)
13. 2004 Jun. 22 Richard Nelson Frye (United States): Harvard University
14. 2006 May. 31 Hans de Bruijn (Holland): University of Leiden
15. 2006 Dec.19 Najib Mayel Heravi (Afghanistan): Researcher and Editor
16. 2007 Jun. 20 Charles-Henri de Fouchecour (France): University of Paris III
17. 2008 Dec. 28 Badrozzaman Gharib (Iran): Tehran University
18. 2010 Jun. 10 Bert G. Fragner (Austria): Institut für Iranistik, Wien
(Professor Bert G. Fragner's award was taken to Wien
by Professor Seyed Mostafa Mohaghegh Damad)
19. 2011 May. 12 Ahmad Monzavi (Iran): Cataloguer
20. 2011 Dec. 3 Angelo Michele Piemontese (Italy): University of Rome

Provisions Concerning Literary and Historical Awards

Article 34 of the first endowment document

Should there be a considerable increase in the income of the Foundation, the endower or the foundation's board of trustees may use some of the funds as prizes to encourage scholars, researchers, authors, and poets in their works—particularly those authors who have published their works in the journal, *Āyandeh*. Devoting part of the income of the foundation to award such authors and poets who take part in, and succeed in literary competitions encourages them to compose works of a nationalist and social character. Management of such affairs is the responsibility of the endower during his lifetime. He will carry out this duty in consultation with experts of his acquaintance. Following his death, this task is assigned to a panel of six of which two thirds may be member of the board of trustees of the endowment, and one third may be members of the editorial board of the *Āyandeh* publishing firm, or alternatively, may be chosen from among individuals who are selected by these two entities.

Article 5 of the fifth endowment document

Due to the dissolution of the *Āyandeh* publishing firm, all the rights and duties that were assigned to it with respect to the dispersing of awards in article 34 of the first endowment document (dated Deymāh 1337/January 1959), are hereby transferred to the endower and to the board of trustees, who may rely on the advice of experts in the field.

Endower's note

Awards: Awards that are administered by this endowment are, like its other affairs, geared to its primary goal of promoting national unity through support of the Persian language. In other words, books, treatises, articles, and poems that may be composed with this goal in mind, be they in Persian or in other languages, and be they authored by Iranians or other nationals, in Iran or abroad, qualify for nomination. A set of rules and regulations should be prepared for this purpose. I briefly list the principles features of these rules

Gras, 4 August 1978

In the Name of the LORD of Life and Wisdom

Doctor Mahmoud Afshar (Endower; d. December 19, 1983) and Mrs. Nosrat Barāzandeh (Endower's Wife; d. October 26, 2005) lived at this residence from 1936 to the end of their lives.

Dr. Mahmoud Afshar Foundation Board of Trustees has dubbed this building that served as the residence of Doctor and Mrs. Afshar for many years, as "Chamber of Persian Language Center," and has dedicated it to hosting lectures on historical and literary topics, cultural exhibits, and a museum.

February 2006

Grand Opening Celebration

Chamber of Persian Language Center

On the Occasion of the Auspicious Birthday of
Hujjat ibn al-Hassan al-'Askari^(a.s.)

Fifth of July, Two Thousand and Twelve

Dr. Mahmoud Afshar Foundation
Tehran, IRAN